

Nr 174.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete; given Stockholms slott den 24 februari 1933.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen antaga härvid fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Torsten Nothin.

Förslag
till
Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 2, 16 och 29 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, vilka lagrum ändrats, 2 § senast genom lag den 18 juni 1926 (nr 215), 16 § genom lag den 23 maj 1924 (nr 155) och 29 § genom lag den 15 juni 1922 (nr 320), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande. Där Konungen i fråga om anstalt för yrkesutbildning eller avdelning av anstalt så förordnar, skall den som åtnjuter undervisning vid sådan anstalt eller avdelning anses såsom arbetare enligt denna lag, ändock att han ej användes till arbete för annans räkning. Med arbetsgivare förstås i ty fall den som driver anstalten.

Såsom arbetare — — — en arbetsgivare.

16 §.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift, som enligt grunder, vilka Konungen fastställer, av riksförsäkringsanstalten bestämmes sålunda, att sammanlagda beloppet av tilläggsavgifterna för varje år beräknas motsvara sju procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § oförmäles, för de i anstalten under året gällande försäkringar.

Försäkringsbolag, som — — — tagna försäkringar.

Övriga omkostnader — — — är stadgat.

29 §.

Angående försäkring — — — är stadgat:

3) att, där bolaget beslutat antaga ny delägare eller delägare ur bolaget utträtt, uppgift därom skall lämnas till riksförsäkringsanstalten inom tid och enligt formulär, som av anstalten fastställas;

4) att bolaget åligger att för varje kalenderår, inom åtta månader efter årets utgång, till riksförsäkringsanstalten enligt formulär, som av anstalten fastställles, lämna uppgifter angående delägare i bolaget, de av dem använda arbetare, som varit under försäkringen inbegripna, och inträffade olycksfall i arbete ävensom i övrigt att när som helst på begäran av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall; samt

5) att bolaget skall för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, såsom bidrag till bestridande av de ersättningar, riksförsäkringsanstalten har att utgiva vid olycksfall i arbete hos sådana arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet icke hade kännedom, till den i 19 § sista stycket omförmälda fond erlægga en procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

Stadgandena i 2 § första stycket tredje och fjärde punkterna i lagen skola icke äga tillämpning å olycksfall, som inträffat före nämnda dag.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 10 februari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS,
MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Fråga har väckts om utvidgning av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete till att omfatta skolelever samt om ändrade grunder för utgivande av de tilläggsavgifter, vilka enligt 16 § i lagen skola erläggas av riks-försäkringsanstaltens försäkringstagare till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riks-försäkringsanstaltens verksamhet. Jag anhåller nu få anmäla detta ärende.

Utvidgning av olycksfallsförsäkringslagen till att omfatta skolelever.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § i olycksfallsförsäkringslagen är envar arbetare, där ej i lagen annorlunda stadgas, försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet. Med arbetare förstås enligt 2 § envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Vidare stadgas i 2 §, att med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande. 35 § i lagen innehåller slutligen bestämmelser om rätt för riks-försäkringsanstalten m. fl. att i vissa fall meddela frivillig olycksfallsförsäkring.

Framställningar om lagändring.

I skrivelse den 15 februari 1928 har *skolöverstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att lärjunge i skola för yrkesutbildning måtte bli berättigad till försäkring för skada enligt olycksfallsförsäkringslagen. Efter erinran om bestämmelserna i 2 § av nämnda lag har styrelsen anfört:

Tvekan hade uppstått, huruvida lärjunge i anstalt för yrkesundervisning vore föremål för försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. I den mån sådan lärjunge mot eller utan avlöning utförde arbete för annans räkning, torde dock lärjungen redan på grund av nu gällande bestämmelser vara försäkringsberättigad. Men även i andra fall, då lärjunge i skolor, som meddelade undervisning

i hantverk eller industri, utsattes för olycksfall under sådan undervisning, syntes det skolöverstyrelsen önskvärt, att ersättning för olycksfall i arbete kunde beredas honom enligt grunderna för olycksfallsförsäkringslagen. Av bestämmelserna i stadgan för den kommunala yrkesundervisningen (nr 706/1921) framginge, att det i skolorna förekommande yrkesarbetet måste avse samma slag av arbetsuppgifter och bedrivas med samma verktygs- och maskinutrustning som yrkesarbetet hos enskilda yrkesutövare. På grund av kungörelsen angående statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning (nr 707/1921) måste samma krav ställas även på de enskilda skolor, som avsåge utbildning i yrkesarbete. Då det av skolornas lärjungar utförda yrkesarbetet alltså vore av samma natur som det arbete, vilket hos enskilda arbetsgivare utfördes av hos dem anställda arbetare, syntes det vara av vikt, att den ekonomiska trygghet, som de sistnämnda åtnjöte genom lagbunden olycksfallsförsäkring, gjordes åtkomlig även för skolornas lärjungar. Risken för olycksfall torde visserligen i allmänhet vara ganska ringa, men fall kunde likväl inträffa, då ett ekonomiskt säkerställande av lärjungarna i händelse av olycksfall under skolarbete, även om detta ej avsåge arbete för annans räkning, vore önskvärt. Det syntes hårt, att en lärjunge, som träffades av olycksfall under skolarbete, därigenom kunde bliva berövad förvärvsmöjlighet under sjukdomstiden och i svårare fall även kunde bliva invalid. Genom att i en läroanstalt arbeta för sin utbildning förskaffade sig lärjungen visserligen i första hand ökade utkomstmöjligheter men syntes han i varje fall ej mindre förtjänt eller mindre i behov av försäkring än den, som arbetade enbart för erhållande av lön.

Häröver har *riksförsäkringsanstalten* den 30 april 1928 avgivit utlåtande och däri anfört, bland annat, att lärjungar i skolor och andra undervisningsanstalter i allmänhet icke torde kunna betraktas såsom arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening. De kunde nämligen i regel icke anses utföra arbete »för annans räkning», såsom förutsattes i 2 § i nämnda lag. Detta gällde även i det fall, att det i en skola förekommande arbetet avsåge samma slag av arbetsuppgifter och bedreves med samma verktygs- och maskinutrustning som yrkesarbete hos enskilda näringsidkare. Riksförsäkringsanstalten ansåge den av skolöverstyrelsen väckta frågan kunna tagas under övervägande i samband med eventuell utredning rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Vid föredragning inför *Kungl. Maj:t* den 22 juni 1928 av riksdagens skrivelse den 16 maj 1928, nr 205, angående utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga olycksfallsförsäkringen att densamma komme att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesidkare framhöll dåvarande chefen för socialdepartementet, att vissa andra frågor om utvidgning av den sociala olycksfallsförsäkringen borde beaktas i samband med den av riksdagen gjorda framställningen. Departementchefen erinrade därvid bland annat om skolöverstyrelsens förenämnda skrivelse samt framhöll, att i anslutning därtill borde undersökas, huruvida försäkringen borde utsträckas att omfatta jämväl andra personer än de i riksdagens skrivelse avsedda, vilka vore sysselsatta i arbete med olycksfallsrisk, eller huruvida ersättning i annan form skulle beredas dem för skada genom olycksfall i arbete. Utredas borde jämväl, huru en dylik utvidgad försäkring lämpligen skulle anordnas.

Med bifall till departementchefens hemställan anbefalldes *Kungl. Maj:t* riksförsäkringsanstalten att verkställa utredning rörande sålunda ifrågasatt ut-

vidgning av den sociala olycksfallsförsäkringen m. m. samt att därefter inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sedan försäkringsrådet den 1 mars 1929 upphävt ett av riksförsäkringsanstalten den 23 maj 1928 meddelat beslut, varigenom riksförsäkringsanstalten tillerkänt en elev vid Ultuna lantbruksskola ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen för olycksfall i arbete, har *styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut* den 11 november 1929 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om åtgärder för beredande av livränta åt nämnda elev. Styrelsen har därvid lämnat följande uppgifter rörande lantbruksskolan:

Eleverna vore att anse såsom anställda i föreståndarens tjänst och hade skyldighet att vid skolegendomen utföra lantbruksarbete. Vid skolan utfördes nära nog allt arbete av skolans elever, vilka i gengäld avgiftsfritt erhöles undervisning, kost, bostad, vedbrand, lyse och läkarvård. Värdet av dessa förmåner uppginge till minst samma belopp som de av eleverna utförda dagsverkena skulle kosta att leja efter i orten gängse priser. Därest dagsverkena skulle utföras av avlönade jordbruksarbetare, skulle dessa givetvis såsom anställda i statens tjänst automatiskt vara olycksfallsförsäkrade. Ultunastyrelsen vore skyldig att låta sköta egendomen under eget bruk, enär egendomen jämväl vore avsedd att tjäna såsom demonstrationsjordbruk för lantbruksinstitutet.

I häröver den 4 december 1929 avgivet utlåtande har *riksförsäkringsanstalten* yttrat, att anstalten för sin del ansett, att den ifrågavarande eleven användes till arbete ej blott för egen utbildning utan jämväl för arbetsgivarens räkning. Anstalten har likväl med hänsyn till konsekvenserna förklarar sig förhindrad tillstyrka att, sedan försäkringsrådet meddelat beslut i motsatt riktning, åtgärd vidtoges i syfte att på extraordinär väg bereda vederbörande motsvarande ersättning.

Utlåtanden i ärendet hava jämväl avgivits av *lantbruksstyrelsen* den 30 december 1929 och av *statskontoret* den 11 januari 1930, därvid ämbetsverken hemställt, att i anledning av vad i ärendet förekommit sådan ändring måtte vidtagas i olycksfallsförsäkringslagen, att elev vid lantbruksskola erhöles rätt till ersättning enligt samma lag, om han drabbades av skada till följd av olycksfall under arbetet å den egendom, där skolan vore inrättad.

Vidare har *styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 mars 1930 hemställt om åtgärder för beredande av ersättning jämväl åt en annan elev vid Ultuna lantbruksskola, som skadats genom olycksfall i arbete.

Styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp har i särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t den 27 februari och 28 augusti 1930 hemställt om beredande av olycksfallsersättning åt två i arbetet skadade elever vid Alnarps lantbruksskola. Styrelsen har därvid lämnat liknande upplysningar rörande nämnda skola, som förut återgivits beträffande Ultuna lantbruksskola.

Därjämte har *Sveriges kronojägareförbund* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 februari 1930 — under åberopande av att en skogsskoleelev i meddelat utslag förklarats icke vara att anse såsom arbetare enligt olycksfallsförsäkringslagen — hemställt om erforderlig åtgärd för att elever vid statens skogsskolor måtte bliva berättigade till ersättning enligt lagen. Till stöd härför har förbundet anfört huvudsakligen följande:

Lärokursen vid skogsskolorna omfattade tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 september nästföljande år med omkring 765 timmars lektioner och övningar å lärosalen och omkring 1,535 timmars praktiska arbeten och övningar ute i skogen. Under två tredjedelar av året utförde följaktligen eleverna avverknings-, flottnings-, diknings- och plantskolearbeten för domänverkets räkning. Att det av dem utförda arbetet, ehuru ej direkt avlönat, också ägde värde för domänverket framginge därav, att det utgjorde en väsentlig del av alla förekommande arbeten å de skogsskolorna närmast belägna kronoskogarna. Under förenämnda två tredjedelar av läroåret vore de sålunda utsatta för precis samma olycksfallsrisk som domänverkets övriga skogsarbetare. Det måste då anses vara en ofullständighet i olycksfallsförsäkringslagen, att rätt till ersättning för under sådana förhållanden inträffade olycksfallsskador icke kunde medgivnas dessa elever. För dem själva och för deras föräldrar förefölle det upprörande att nödgas för dylika skador bekosta erforderlig vård och därtill bära invaliditetsrisken, då skadorna uppenbarligen inträffat i verkligt arbete för domänverkets räkning.

Slutligen har *skolöverstyrelsen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 augusti 1929, med hänsyn till den väsentligt ökade risken för olycksfall bland lärjungarna vid de allmänna läroverken på grund av den i 1928 års läroverksstadga föreskrivna idrotts- och friluftsverksamheten, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att bereda lärjungar vid de allmänna läroverken försäkring mot olycksfall, som inträffade under det lärjungarna stode under kontroll och ledning av läroverket. Denna fråga har även berörts i vissa framställningar av *rektorer vid allmänna läroverk*.

Ifrågavarande framställningar hava överlämnats till riksförsäkringsanstalten för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt anstalten den 22 juni 1928 lämnade uppdraget.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till försäkring.

Behovet av försäkring.

I skrivelse den 21 juni 1932 har riksförsäkringsanstalten avlämnat förslag till försäkring av skolelever m. m. I skrivelsen har anstalten redogjort för en av anstalten verkställd utredning rörande behovet av sådan försäkring.

För bedömande härav har anstalten till ett stort antal läroanstalter utsänt frågeformulär för erhållande av uppgifter för ett vart av åren 1926—1930 rörande bland annat olycksfallens antal, längden av bortovaro utöver sex dagar från skolarbetet i anledning av olycksfall, bestående men av olycksfallen samt orsakerna (vållande) till olycksfallen. Utredningen har omfattat *den högre skolundervisningen, seminarierna, folkhögskolor och högre folkskolor samt vissa skoldistrikt, anstalter för yrkesundervisning samt abnormundervisningen*.

Riksförsäkringsanstalten har framhållit, att det inkomna materialet företedde mycket stora brister, enär det i ett flertal fall icke torde grunda sig på skriftliga anteckningar. De tillförlitligaste uppgifterna hänförde sig till år 1930.

Beträffande de tre stora grupperna av undervisningsanstalter, den högre skolundervisningen, folkundervisningen jämte seminarierna samt yrkesskoleundervisningen i inskränkt bemärkelse har riksförsäkringsanstalten verkställt en jämförande undersökning med ledning av de inkomna uppgifterna samt därom anfört följande:

Inom den *högre skolundervisningen* inträffade enligt uppgifterna under perioden 1926—1930 sammanlagt 573 olycksfall, därav 36, som medfört framtida men, samt 1 dödsfall. Under 1930 var antalet olycksfall 194, därav 11, som medfört framtida men, och 1 dödsfall. Antalet elever hade för sistnämnda år uppgivits till 54,161. Per 1,000 elever skulle alltså år 1930 komma 3,6 olycksfall.

Beträffande *folkundervisningen*, omfattande inom de områden, som varit föremål för undersökning, folkskolor och högre folkskolor jämte folkhögskolor samt folk- och småskoleseminarier, utgjorde antalet olycksfall under 5-årsperioden 381, därav 29, som medfört framtida men. För år 1930, då antalet elever inom samma områden uppskattats till 119,439, var antalet olycksfall 140, därav 9, som medfört framtida men. Per 1,000 elever skulle alltså år 1930 komma 1.2 olycksfall.

För *yrkesskolorna* i inskränkt bemärkelse, omfattande Stockholms stads verkstadsskolor samt statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning,¹⁾ uppgick antalet olycksfall under 5-årsperioden till 113, därav endast 2 medfört framtida men. För år 1930 utgjorde antalet olycksfall 27, därav 1 med framtida men. Antalet elever uppskattades 1930 till 16,993, i vilket antal även inginge elever med kortare arbetstid, s. k. kvällselever. Antalet olycksfall promille år 1930 utgjorde 1.6.

Orsakerna till olycksfallen hade angivits vara följande (siffrorna avse åren 1926—1930).

	Antalet fall i % av hela antalet olycksfall		
	Den högre skolundervisningen	Folkundervisningen	Yrkesskoleundervisningen
Den skadade själv	57	58	54
Annan elev	14	22	4
Lärare	1	0	0
Bristfällig materiel	2	1	1
Annan orsak (ren olyckshändelse m. m.)	21	17	34
Orsak okänd	5	2	7
	100	100	100

Såvitt framginge av de relativt knapphändiga uppgifter, som lämnats, torde i följande tabell upptagna, under åren 1926—1930 inträffade fall hava medfört bestående men i form av nedsättning i arbetsförmågan, och torde graden av denna nedsättning enligt riks försäkringsanstaltens principer kunna uppskattas på sätt i tabellen angäves.

	Antal fall av invaliditet uppgående till	
	mindre än 20 % ²⁾	20 % eller mer
Högre skolundervisningen	30	6
Folkundervisningen	22	7
Yrkesskoleundervisningen	2	—

¹⁾ Jämför förnyade stadgan den 4 november 1921 (nr 706) för den kommunala yrkesundervisningen (ändrad genom kungörelserna 237/1923, 150/1930, 182/1931 och 590/1932) samt kungörelsen av samma dag (nr 707) med bestämmelser angående statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning.

²⁾ I flera av dessa fall vore tydligen ej bestående framtida men att förvänta.

Ett olycksfall hade haft döden till följd. Detta inträffade inom den högre skolundervisningen. En yngling träffades under friluftsverksamhet av en förfluten kula från en militär skjutövning.

Utom för de i redogörelsen upptagna grupperna hade uppgifter inkommit från en del andra smärre grupper, omfattande bland annat *lantbruks-, lantmannan- och skogsskolor, abnormskolor, lärarinneseminarier, navigationsskolor och veterinärhögskolan*. I allmänhet vore antalet inträffade olycksfall mycket ringa. Undantag härifrån utgjorde lantbruksskolorna, där under den med undersökningen avsedda perioden 40 olycksfall uppgåves hava inträffat, därav 4 med framtida men och 1 med dödlig utgång. År 1930, då elevantalet uppgåves till 252, utgjorde antalet olycksfall 16, därav 1 med framtida men. Promille uppginge antalet olycksfall sistnämnda år till 63.

Förslag till obligatorisk försäkring för vissa yrkesskoleelever.

För en del av de elever, som avses i riksförsäkringsanstaltens utredning, har anstalten föreslagit obligatorisk försäkring. Till utveckling av förslaget i denna del har anstalten anfört i huvudsak följande:

I vissa fall vore det arbete, som utfördes av elever vid läroanstalter, väsentligen likartat med det, som utfördes av arbetare, anställda hos arbetsgivare. Så torde vara förhållandet vid exempelvis lantbruks-, skogs- och trädgårdsskolor samt vissa andra anstalter för yrkesutbildning. Frågan om försäkring för ifrågavarande elever torde särskilt för sig böra upptagas till behandling.

Enligt utslag av försäkringsrådet hade elever vid t. ex. statens lantbruks- och skogsskolor samt veterinärhögskolan förklarats ej vara arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening. Grunden härtill torde vara, att det av eleverna utförda arbetet ansågs hava ägt rum icke för arbetsgivares utan för deras egen räkning. I enlighet med försäkringsrådets praxis hade riksförsäkringsanstalten numera i allmänhet avslagit ersättningsanspråk på grund av olycksfall, som drabbat elever vid undervisningsanstalter med praktiskt arbete, t. ex. yrkesskolor.

Det torde dock ej kunna bestridas, att åtskillnaden mellan en elev vid läroanstalt och en arbetare ej sällan vore ganska svävande. Då t. ex. elever vid en lantbruksskola utförde för lantbruket oundgängligt arbete, som eljest måst ombesörjas av anställda arbetare, måste det antagas, att detta arbete vore av ekonomiskt värde för skolan, samt att eleverna alltså användes till arbete för skolans räkning. Det kunde knappast anföras tillräckliga skäl för att dylika elever icke skulle vara försäkrade likaväl som s. k. lantbrukselever å av enskild arbetsgivare bedrivit jordbruk. Enligt 2 § i olycksfallsförsäkringslagen vore sistnämnda elever obestridligen försäkrade. I vissa skolor tillverkades arbeten till avsalu genom skolans försorg. Så vore förhållandet t. ex. vid Stockholms stads verkstadsskolor, där för övrigt eleverna torde åtnjuta viss avlöning. Även om den inkomst, som tillfördes en skola genom försäljning av arbeten, icke lämnade skolan någon egentlig ekonomisk vinst, kunde den dock utgöra ett väsentligt bidrag till skolans upprätthållande. Det torde därför kunna sägas, att även i dylika fall arbetet utfördes för annans räkning.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening borde alltså elever vid en läroanstalt, där arbete utfördes, som avsåge att bereda anstalten ekonomisk vinst eller åtminstone utgjorde ett mera väsentligt bidrag till anstaltens uppehållande, vara försäkrade enligt olycksfallsförsäkringslagen. För detta ändamål syntes emellertid vara erforderligt, att ett tillägg gjordes till 2 § första stycket första punkten i olycksfallsförsäkringslagen av innehåll, att där intagna stadgande avsåge även det fall, att arbetet utfördes vid undervisningsanstalt. Lydelsen av nyssnämnda lagbestämmelse skulle kunna bliva följande:

»I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning vid *undervisningsanstalt eller eljest* utan avlöning utför dylikt arbete.»

Alternativt skulle kunna tänkas att första stycket i 2 § lämnades oförändrat, men att efter detsamma såsom ett andra stycke insköttes:

»Yrkesutbildning, som ovan nämnts, skall anses vara för handen, även om den äger rum i särskild undervisningsanstalt.»

Innebörden av lagändringen torde vara densamma enligt bägge alternativen. Vilkendera avfattningen, som borde givas företräde, torde väsentligen vara en lagteknisk fråga.

Genom nämnda formuleringar hade fasthållits villkoret, att arbetet skulle äga rum »för annans räkning». Utfördes i en skola arbete utan att skolan i någon mera väsentlig omfattning tillfördes inkomst därigenom eller arbetet eljest väsentligen bidroge till skolans uppehållande, skulle elev vid sådan skola ej vara försäkrad. Därav följde, att t. ex. lärjungar vid allmänna läroverk, folkskolor och dylikt ej skulle vara försäkrade.

Riksförsäkringsanstalten förbisåge ej, att det i många fall kunde vara svårt att avgöra, när arbetet kunde anses hava utförts för undervisningsanstaltens räkning. Men dylika tolkningssvårigheter förelåge ofta redan nu, då det gällde, vem som skulle anses som arbetare eller ej. Vidare borde framhållas, att en elev givetvis ej vore försäkrad under teoretisk undervisning. Färd till eller från arbetet syntes böra ingå i försäkringen, så snart arbetet vid skolan i väsentlig omfattning ansåges falla under olycksfallsförsäkringslagen.

Yttranden över förslaget till obligatorisk försäkring.

Över riksförsäkringsanstaltens förslag hava yttranden avgivits av försäkringsrådet, försäkringsinspektionen efter hörande av svenska försäkringsföreningen, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, skolöverstyrelsen, som berett vissa skol- och lärarföreningar samt vissa läroanstalter tillfälle att yttra sig, lantbruksstyrelsen och domänstyrelsen.

Förslaget har *tillstyrkts eller lämnats utan erinran* av försäkringsinspektionen, svenska försäkringsföreningen, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening och lantbruksstyrelsen men *avstyrkts* av domänstyrelsen, såvitt angår statens skogsskolor samt fortsättningsskolan vid Kloten.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig icke hava något i och för sig att erinra mot det föreslagna tillägget till 2 § men har framhållit, att därmed ingalunda skulle ernås vad skolöverstyrelsen genom sin förut omnämnda framställning till Kungl. Maj:t den 15 februari 1928 åsyftade. Skolöverstyrelsen har ansett starka skäl tala för att obligatorisk försäkring infördes för lärjungar i skolor för yrkesutbildning och har därför hemställt, att frågan om sådan ändring av olycksfallsförsäkringslagen, att samtliga lärjungar vid dylika skolor kunde bli berättigade till försäkring enligt densamma, gjordes till föremål för förnyad prövning.

Försäkringsrådet har framställt vissa erinringar mot det sätt, varpå ifrågasvarande elevers försäkringsfråga av riksförsäkringsanstalten föreslagits skola lösas, samt härutinnan anfört i huvudsak följande:

Redan enligt gällande lagstiftning måste eleverna vid vissa yrkesskolor anses inbegripna under olycksfallsförsäkringslagen. Därest nämligen det väsentliga syftemålet med uppehållande av en yrkesskola och anskaffandet av elever till

densamma vore att bereda skolans innehavare tillgång till arbetskraft för verksamhet, som av honom bedreves, torde det praktiska yrkesarbete, som av eleverna utfördes, i allmänhet få anses såsom arbete för skolans räkning och eleverna därmed vara att betrakta som arbetare i förhållande till skolan som arbetsgivare. Såsom exempel på yrkesskolor av nu angiven art torde kunna anföras vissa hushållsskolor, som hölle matservering för allmänheten.

Riksförsäkringsanstaltens förslag torde emellertid väsentligen avse sådana yrkesskolor, som tillkommit och uppehölles för att bereda möjlighet för eleverna till vinnande av utbildning för praktiskt levnadskall. Syftemålet med elevernas arbete i dessa skolor vore elevernas egen utbildning och uppfostran men icke att bereda skolan ekonomisk fördel. Enligt försäkringsrådets mening kunde det icke anses, att dessa elever användes till arbete för skolans räkning. Skolan kunde därför icke heller betraktas såsom deras arbetsgivare. Den omständigheten, att det utförda elevarbetet i skolans utgifts- och inkomststat bokfördes såsom inkomst för skolan, torde därvid icke vara av betydelse.

Av vad nu anförts torde framgå, att den försäkring av eleverna vid yrkesskolorna, som riksförsäkringsanstalten tänkt sig, icke kunde realiseras genom den av anstalten föreslagna ändringen i 2 § av olycksfallsförsäkringslagen. I själva verket torde de av anstalten föreslagna tilläggen till 2 § icke innebära någon ändring i nu gällande lag.

Om genom den motivering, som åtföljde riksförsäkringsanstaltens lagändringsförslag, uttrycket »för annans räkning» skulle anses böra givas en annan och vidare omfattning än hittills i allmänhet torde avsetts, mötte åtskilliga svårigheter vid lagtillämpningen. Sålunda uppställde sig bland annat frågan, huru »vinst» skulle beräknas. Från eventuell försäljningssumma eller dylikt för tillverkade alster torde böra dragas kostnad för arbetsmaterial, för material, som förstörts till följd av elevernas ovana vid arbetet, för lärare, lokalhyra etc. Variationer i fråga om vinst eller icke vinst kunde äga rum år från år.

Även i fråga om olycksfall under färd till eller från arbetet mötte en besvärlig utrednings- och tolkningsfråga. Vidare torde — med hänsyn därtill att olycksfall under den teoretiska undervisningen ej skulle ingå under lagen — tvistigheter komma att uppstå, då det gällde att avgöra om ett olycksfall, som inträffade under rast mellan två undervisningstimmar, skulle hänföras under lagen.

Den teoretiska och praktiska undervisningen torde ofta sammanfalla. Det syntes knappast föreligga skäl för att i försäkringshänseende behandla olycksfall, som inträffade under den teoretiska undervisningen, annorlunda än dem, som inträffade under den praktiska undervisningen.

Önskvärt och i många fall erforderligt vore att möjlighet till ekonomiskt skydd i händelse av olycksfall under skolarbete på lämpliga villkor bereddades eleverna, särskilt gällde detta elever vid skolor, där olycksfallsrisk föreläge i någon högre grad.

Skulle man anordna en obligatorisk försäkring för yrkesskoleelever, borde denna icke göras beroende av att arbetet utfördes »för annans räkning». Eleverna skulle anses såsom arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening och skolan såsom deras arbetsgivare. Erforderades någon begränsning, torde denna böra uttryckligen angivas antingen så att undantagen angäves i lagtexten eller så att åt Kungl. Maj:t överlämnades att bestämma vilka skolor respektive skolelever, som skulle hänföras under lagen. Vidare torde såsom förut antytt icke böra göras någon åtskillnad mellan det praktiska, i utbildningssyfte utförda arbetet och den mera teoretiska undervisningen.

Det kunde ifrågasättas, om det icke tillsviðare vore lämpligast, att genom statens försorg bereddades möjlighet till frivillig försäkring för ifrågavarande elever. Härvid torde böra tagas under övervägande, huru försäkringsavgifterna

skulle erläggas för medellösa eller mindre bemedlade elever. Mot en frivillig försäkring mötte emellertid alltid den invändningen, att den icke utan en energisk propaganda med därmed förenade kostnader erhöles någon större omfattning.

Tre ledamöter voro av skiljaktig mening och ansågo, att förslaget till elevförsäkring i sakens nuvarande läge bort tillstyrkas endast såtillvida, att frivillig försäkring infördes för elever vid yrkesskolor.

Domänstyrelsen, vars yttrande avser de under styrelsens ämbetsområde hörande statens skogsskolor och fortsättningsskolan vid Kloten, har framhållit i huvudsak följande:

Antalet elever, som antagits till nu pågående lärokurser vid fem i verksamhet varande skogsskolor vore inalles 73 och vid fortsättningsskolan vid Kloten 15. Eleverna åtnjöte kostnadsfri undervisning samt förmånen av fri bostad. Dessutom hade under en följd av år elevstipendier utgått med 250 kronor för elev och år. Elevernas ålder finge vid inträde till skogsskolan ej understiga 20 eller överstiga 30 år och till fortsättningsskolan vid Kloten ej överstiga 33 år.

Vid olycksfall kunde en första vård erhållas kostnadsfritt vid skolorna. Endast vid svårare olycksfall behövde inträffa, att elev fördröjdes i eller måste avbryta sin utbildning. I övriga fall torde nämnvärd olägenhet ej uppstå. I detta hänseende föreläge således en tydlig skillnad i jämförelse med vanliga skogsarbetare.

Utbildningen vid ifrågavarande läroanstalter vore dels teoretisk dels praktisk. De praktiska arbetena upptoge omkring $\frac{2}{3}$ av utbildningstiden. De omfattade i utbildningssyfte olika slags skogsarbeten å för ändamålet anvisade domänfondsskogar, av vilka arbeten en del, såsom avverknings-, diknings- och skogsodlingsarbeten, ägde värde för domänverket. En inom styrelsen verkställd utredning beträffande skogsskolorna av, bland annat, värdet för domänverket av elevernas arbeten hade givit vid handen, att nämnda värde utgjorde mindre än $\frac{1}{10}$ av statens kostnader för desamma. Vid fortsättningsskolan vid Kloten vore värdet i förhållande till statens kostnader ännu lägre. Styrelsen ansågo därför, att vid ifrågavarande skolor icke utfördes arbete, som avsågo att bereda skolorna ekonomisk vinst eller utgjorde ett mera väsentligt bidrag till deras upprätthållande. Enligt riksförsäkringsanstaltens motivering skulle sålunda skogsskolorna och fortsättningsskolan vid Kloten ej beröras av den ifrågasatta lagstiftningen. Med den av anstalten föreslagna formuleringen av 2 § i olycksfallsförsäkringslagen skulle emellertid eleverna vid ifrågavarande skolor bliva försäkrade vid utförandet åtminstone av vissa arbeten och berättigade till olycksfallsersättning antingen av domänfonden eller av riksstatsanslag. Styrelsen ansågo sig icke kunna biträda den av riksförsäkringsanstalten föreslagna ändrade lydelsen av nyssnämnda paragraf.

Av de myndigheter, som tillstyrkt riksförsäkringsanstaltens förslag, har *lantbruksstyrelsen* bland annat framhållit:

Inom styrelsens förvaltningsområde fölle en hel del skolor och andra utbildningsanstalter (kurser), vilka alla vore yrkesbetonade och vid vilka eleverna utförde praktiskt arbete vid sidan av den teoretiska undervisningen. Vid större delen av dessa utbildningsanstalter utförde eleverna det praktiska arbetet för »annans räkning», d. v. s. åt ägaren av den egendom, till vilken skolan eller kursen vore förlagd. Deras arbete skilde sig därvid icke från den vanliga jordbruksarbetarens. Till utbildningsanstalter av denna kategori hörde lantbrukskolorna, mejeriskolorna, elevmejerier, trädgårdsskolor, fiskeriskolan vid Ane-

boda samt utbildningskurser för ladugårdsförmän m. fl. Styrelsen måste för sin del framhålla såsom en allvarlig brist, att eleverna vid ifrågavarande undervisningsanstalter icke för närvarande kunde anses falla under olycksfallsförsäkringslagen. Denna brist skulle komma att avhjälpas genom det av riks-försäkringsanstalten föreslagna tillägget till nämnda lag, och ville styrelsen för sin del förorda, att lagändringen genomfördes snarast möjligt.

Beträffande en del andra av de under styrelsen lydande undervisningsanstalterna kunde det däremot icke sägas, att eleverna utförde förekommande praktiska arbeten för annans räkning. Till sistnämnda kategori av skolor, som jämväl hade en mera teoretisk inriktning, hörde lantmannaskolorna, lant-hushållsskolorna och utbildningskurser för kontrollassistenter m. fl. Dessa skolors elever skulle sålunda icke falla under det föreslagna tillägget till olycksfalls-försäkringslagen.

Förslag till frivillig försäkring för övriga skolelever m. m.

Riksförsäkringsanstalten har vidare till behandling upptagit frågan om försäkring för de skolelever, som ej skulle komma att inbegripas under den obligatoriska försäkringen d. v. s. elever vid den högre undervisningen och vid folkundervisningen m. fl. Rörande vad som förekommit i denna del av ärendet må allenast anföras följande.

För nu ifrågavarande elever har riks-försäkringsanstalten föreslagit frivillig försäkring i anstalten, bekostad av eleverna själva. Två ledamöter i anstalten hava ansett denna försäkring icke böra komma till stånd.

Försäkringsrådet har, ehuru med viss tvekan, tillstyrkt förslaget.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att för folkskolans lärjungar endast en anordning, som hade obligatorisk karaktär, kunde bliva verkligt effektiv, samt förklarar, att styrelsen ställde sig tveksam inför ett förslag, som skulle medföra nämnvärda fördelar endast för en mindre del av dem, för vilka försäkringen vore avsedd. Med hänsyn till det bristfälliga material, som låge till grund för riks-försäkringsanstaltens utredning, har skolöverstyrelsen förordat en förnyad undersökning rörande olycksfall i skilda skolformer och skolstadier samt anført, att en reform borde anstå i avvaktan på resultatet av denna undersökning. Enligt skolöverstyrelsens mening behövde därav ej befaras någon större olägenhet, då enskilda försäkringsinrättningar numera erbjöde jämförelsevis goda försäkringsvillkor, väsentligt fördelaktigare än de tidigare förekommande.

Övriga myndigheter och korporationer hava avstyrkt förslaget.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det väl önskvärt, att åt elever vid anstalter för yrkesutbildning beredes det skydd i ekonomiskt avseende mot verkningarna av ett olycksfall i arbetet, som en försäkring innebär. Emellertid torde genomförandet av obligatorisk försäkring, avseende samtliga sådana anstalter i riket, vara förenad med vissa praktiska svårigheter, som icke kunna för närvarande helt överblickas. Jag är därför icke beredd att på det föreliggande utredningsmaterialet biträda skolöverstyrelsens förslag.

Däremot ansluter jag mig till tanken på en obligatorisk försäkring i mer begränsad omfattning. Enligt riks-försäkringsanstaltens förslag skulle begräns-

**Departementets-
chefen.**

ningen ske på det sättet att elever vid en skola för yrkesutbildning omfattas av försäkringen, därest vid skolan utföres arbete, som avser att bereda skolan ekonomisk vinst eller åtminstone utgör ett mera väsentligt bidrag till skolans uppehållande. Olycksfallsförsäkringslagen skulle icke undergå annan förändring än en mindre jämkning av 2 §, och å lagtillämpningen skulle ankomma att närmare angiva räckvidden av försäkringen. Häremot har försäkringsrådet framställt flera invändningar och för sin del hävdad, att försäkringen icke borde göras beroende av att arbetet utfördes för annans räkning; eleverna skulle anses såsom arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening och skolan såsom deras arbetsgivare. Försäkringsrådet uttalar sig jämväl för en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att avgöra vilka skolelever, som skulle hänföras under lagen. Detta förslag synes mig kunna läggas till grund för en lösning av förevarande fråga. Jag förordar därför införande i 2 § i lagen av bestämmelser av nu angiven innebörd. Dessa torde böra kompletteras med en regel om befogenhet för Kungl. Maj:t att förordna vem som i förevarande fall skall anses såsom arbetsgivare.

Vid bestämmandet av vilka skolelever, som skola inrymmas under lagen, torde hänsyn böra framför allt tagas till den olycksfallsrisk, som kan anses förefinnas för dem. Vad i ärendet förekommit synes mig giva vid handen, att dylik risk i synnerhet finnes vid anstalter, där det utförda arbetet kan jämföras med arbete, som inom lantbruk och vissa dess binärningar samt skogsbruk och industri utföres av yrkesarbetare, anställda hos enskilda arbetsgivare. Arbete av denna beskaffenhet torde förekomma vid lantbruksskolor och en del därmed jämförliga skolor, vid skogsskolor samt vid åtminstone vissa av de verkstadsskolor, som omförmälas i den förut omnämnda stadgan för den kommunala yrkesundervisningen och i kungörelsen angående statsunderstödda enskilda anstalter för dylik undervisning. Vad särskilt angår lantbruksskolor må erinras, att enligt riksförsäkringsanstaltens utredning under år 1930, då antalet elever utgjorde 252, antalet olycksfall uppgått till 16 eller 63 promille och således varit betydande.

Med den angivna principen för bestämmandet av försäkringens omfattning skulle tydligen bäst överensstämja, att olycksfall, som vid dessa skolor inträffade under teoretisk undervisning, uteslötes från försäkringen. Detta har riksförsäkringsanstalten också föreslagit. Försäkringsrådet åter har uttalat sig för den motsatta ståndpunkten. Av praktiska skäl synes mig sistnämnda ståndpunkt vara att föredraga.

Innan Kungl. Maj:t bestämmer, vilka elever som skola inbegripas under den obligatoriska försäkringen, måste en viss utredning företagas. Någon vidlyftigare undersökning i ämnet torde emellertid icke vara av behovet påkallad. Svårighet möter ej att erhålla kännedom om de anstalter för yrkesundervisning, som framför allt torde vara av intresse i förevarande sammanhang, såsom statliga eller statsunderstödda lantbruksskolor och vissa därmed jämförliga skolor samt skogsskolor ävensom statsunderstödda verkstadsskolor. I viss mån lärer ock kunna förväntas, att skolor, som finna det angeläget, att

försäkringsplikt införes för deras elever, komma att göra framställning därom. Självfallet måste eftersträvas, att försäkringen erhåller den omfattning, som avses. Detta är av betydelse, då Kungl. Maj:t naturligen icke skall äga att, sedan oförsäkrad elev skadats till följd av olycksfall i arbetet, förordna, att försäkringen skall med retroaktiv verkan gälla eleven.

Beträffande elever vid de statliga anstalter för yrkesutbildning, som jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande komma att hänföras under lagen, synas föreskrifterna i kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832, ändrad genom kungörelserna 99/1919 och 430/1928) angående särskilda bestämmelser om tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, böra gälla.

Den föreslagna lagändringen torde böra träda i kraft den 1 januari 1934 men icke äga tillämpning å olycksfall, som inträffat före nämnda dag. Såsom i det föregående omnämnts hava emellertid framställningar inkommit angående fyra förutvarande elever vid Ultuna och Alnarps lantbruksskolor, vilka varit utsatta för olycksfallsskador. Med hänsyn till ifrågavarande statliga skolors karaktär och beskaffenheten av det där utförda praktiska arbetet synes mig möjlighet böra beredas att tillerkänna eleverna ersättning. Enligt vad jag erfarit finnas jämväl vissa andra elever än de nu nämnda, vilka på samma grunder som dessa kunna tänkas böra erhålla ersättning för skada till följd av olycksfall under utbildningen. På grund härav bör enligt min mening Kungl. Maj:t äga möjlighet att förordna om ersättning för skada till följd av olycksfall, som före lagens ikraftträdande drabbat elev vid statlig anstalt för yrkesutbildning. I samband med avlåtande av proposition i ämnet torde Kungl. Maj:t fördensskull böra utverka bemyndigande av riksdagen att av statsmedel få utbetala dylik ersättning. Vid prövning av fråga, huruvida sålunda ifrågasatt ersättning skall utgå, och vid bestämmandet av eventuell ersättning böra de grunder, som i omförmälda avseenden äro stadgade i olycksfallsförsäkringslagen, äga tillämpning men därjämte hänsyn tagas till omständigheterna i de individuella fallen. Ersättning synes allenast böra komma i fråga vid olycksfall, som inträffat under de närmaste åren före lagens ikraftträdande, och självfallet bör icke högre ersättning utgå än som stadgas i olycksfallsförsäkringslagen. Det torde icke vara nödigt, att i lagen intages någon erinran om den möjlighet till ersättning, som sålunda skulle föreligga.

Såvitt nu kan bedömas, torde icke på grund av förevarande lagändring eller för bestridande av ersättningar, vilka kunna komma att utgå i anledning av olycksfall, som inträffat före lagens ikraftträdande, någon avsevärd ökning behöva ske av utgifterna från det å riksstatens elfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete. För nästa budgetår torde höjning av anslaget ej vara erforderlig.

Vad slutligen angår riks-försäkringsanstaltens förslag att införa frivillig försäkring för det stora flertalet skolelever har jag med hänsyn till skolöverstyrelsens erinringar ansett sådan försäkring icke nu böra komma till stånd.

Höjning av tilläggsavgifterna m. m.

Jag övergår härefter till frågan om höjning av tilläggsavgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten. I samband härmed har förslag väckts, att därest tilläggsavgifterna höjdes, den ekonomiska belastningen av de ömsesidiga försäkringsbolag, som enligt 4 § i olycksfallsförsäkringslagen äga meddela försäkring, skulle i motsvarande mån ökas. Närmast har därvid framhållits, att bolagen borde deltaga i den av riksförsäkringsanstalten nu ensam bestridda kostnaden för olycksfall hos s. k. okända arbetsgivare. Därmed avses arbetsgivare, som ej tagit försäkring hos något bolag och följaktligen äro försäkrade hos riksförsäkringsanstalten men om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet ej haft kännedom. Förslag har även framställts om viss förändring av sättet för tilläggsavgifternas bestämmande. De ändringar, som sålunda ifrågasatts, innefattas i ett av riksförsäkringsanstalten framlagt förslag till ändring av 16 och 29 §§ i olycksfallsförsäkringslagen. Det torde vara lämpligt, att jag redogör för utredningen rörande envar av nu berörda frågor och därefter i ett sammanhang angiver min egen ställning till desamma.

Höjning av tilläggsavgifterna.

Gällande bestämmelser.

15 § i olycksfallsförsäkringslagen innehåller bestämmelser om beräkningen av avgift för försäkring enligt lagen. Avgiften skall bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag, som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen. Premien för försäkring i riksförsäkringsanstalten innefattar således icke till någon del ersättning för omkostnaderna. Beträffande sättet för täckande av dessa kostnader ävensom av kostnader för försäkringsrådet äro bestämmelser meddelade i 16 § i lagen. Där föreskrives:

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande 5 procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmas, med belopp, motsvarande 3 procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel, dock att i fråga om kostnaderna för förvaltningen av den i 19 § omförmälda fond gäller vad därom särskilt är stadgat.

Enligt 11 § i lagen må understöd, som av i paragrafen närmare angiven grund skall utgå vid skada till följd av olycksfall, under vissa villkor avdragas från den ersättning, som utgives enligt lagen, och kan på grund härav enligt 15 § andra stycket lindring i premien äga rum. Sådan lindring skall emellertid icke komma i betraktande vid bestämmandet av tilläggsavgifterna eller försäkringsbolagens förvaltningsbidrag.

Granskningsnämndens förslag.

I en den 30 maj 1932 dagtecknad promemoria har den särskilda *granskningsnämnden* för undersökning rörande förefintliga möjligheter till besparingar och minskningar i statens utgifter anfört bland annat:

För upprätthållande av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet hade för budgetåret 1932/1933 upptagits fyra särskilda anslag, nämligen anslagen till riksförsäkringsanstalten, till riksförsäkringsanstaltens verksamhet, till försäkringsrådet och till försäkringsrådets verksamhet. Det sammanlagda anslagsbeloppet utgjorde 1,744,900 kronor. De till statsverket enligt 16 § i olycksfallsförsäkringslagen inflytande bidragen hade för budgetåret 1932/1933 uppskattats till 1,050,000 kronor, därav såsom tilläggsavgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten 690,000 kronor och såsom bidrag från de ömsesidiga bolagen 360,000 kronor. Statsverkets nettoutgifter för omfördälda administrationskostnader torde alltså för budgetåret 1932/1933 kunna uppskattas till i runt tal 700,000 kronor.

Det syntes kunna med fog ifrågasättas, huruvida omkostnaderna för riksförsäkringsanstalten, vilken anstalt ju arbetade i konkurrens med de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen, borde i så stor omfattning, som för närvarande vore fallet, bestridas av skattemedel. En något större del av statens nuvarande kostnader för berörda ändamål torde kunna bestridas med bidrag från arbetsgivarna. Detta syntes kunna ske i den form, att den tilläggsavgift, som erlades av i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetsgivare, höjdes förslagsvis från 5 till 7 procent. En sådan höjning syntes fullt berättigad i betraktande därav, att försäkringsavgifterna för dessa arbetsgivare — i motsats till vad som gällde beträffande de arbetsgivare, vilka anlidade de ömsesidiga bolagen — icke i sig inneslöte någon ersättning för med försäkringen följande förvaltningskostnader.

En höjning av berörda tilläggsavgifter med 2 procent torde för statsverket kunna antagas medföra en ökad inkomst av omkring 250,000 kronor per budgetår och en motsvarande minskning av statens nettoutgifter för här avsedda ändamål.

Tillkomsten av gällande bestämmelser och tidigare ändringsförslag.

I ett den 6 december 1929 avgivet utlåtande över en framställning av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening om utredning rörande sänkning av bolagens bidrag till bestridande av omkostnaderna för riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet har riksförsäkringsanstalten lämnat en utförlig redogörelse för tillkomsten av bestämmelserna om tilläggsavgifter och bolagens omfördälda bidrag samt för tidigare framställda ändringsförslag rörande dessa bestämmelser. Till utredning i nu förevarande ärende har riksförsäkringsanstalten återoppat denna redogörelse. Det torde vara lämpligt att

här i huvudsak återgiva redogörelsen jämte ämbetsverkets eget yttrande i den då väckta frågan ävensom de utlåtanden, som avgivits i anledning av utredningen.

Alderdomsförsäkringskommittén 1915.

I sitt år 1915 avgivna betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete upptog alderdomsförsäkringskommittén frågan, huruvida och i vad mån arbetsgivarna borde lämna bidrag till olycksfallsförsäkringens förvaltning. Enligt 25 § i då gällande 1901 års lag skulle kostnaderna för riks-försäkringsanstaltens organisation och förvaltning bestridas av statsverket. Kommittén, som anslöt sig till den meningen, att arbetsgivarna borde lämna sådant bidrag, fann det billigt, att såsom *bidrag till förvaltningskostnaderna* skulle bestämmas en *tilläggsavgift* för varje försäkring till belopp av omkring 5 procent av nettopremien, beräknad utan hänsyn till avdrag, som angäves i 11 § av den föreslagna lagen. För försäkringar i riks-försäkringsanstalten skulle avgiften för varje fall bestämmas till 5 procent av försäkringsavgiften, och skulle de båda avgifterna erläggas tillsammans, varefter tilläggsavgifterna skulle inlevereras till statsverket. Beträffande arbetsgivarbolagen föreslogs, att det ifrågavarande bidraget, vilket i dessa fall ej skulle benämnas »tilläggsavgift», skulle erläggas av varje bolag självt på en gång efter räkenskapsårets slut. Bidraget skulle i dessa fall utgöra 5 procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag enligt 11 § samt — för att uppväga ränteförlusten i följd av det sena erläggandet av bidraget — utan avdrag för förvaltningstillägg. Hithörande bestämmelser upptogos i 16 § av lagförslaget.

Till stöd för förslaget anförde kommittén:

Kommittén hade utgått från att det ifrågavarande förvaltningsbidraget, under i övrigt lika förhållanden, skulle bli ungefär lika stort, vare sig arbetaren vore försäkrad i riks-försäkringsanstalten eller försäkringen tagits i ett arbetsgivarbolag. Dock finge man därvid tänka sig, att genom förvaltningsbidraget för försäkringar i arbetsgivarbolag i första hand lämnades bidrag till kostnaden för försäkringsrådet, då genom inrättandet av denna särskilda instans arbetsgivarna befriades från de kostnader och obehag, som åtföljde tvistefrågors dragande inför allmän domstol, och då efter utländsk erfarenhet att döma de till rådet hänskjutna tvisterna i proportionsvis avsevärt större omfattning torde komma att röra beslut av bolagen än beslut av riks-försäkringsanstalten. Någon del av bidraget för dessa bolag finge även tänkas såsom bidrag till uppehållande av riks-försäkringsanstaltens arbete för åstadkommande av det nödiga statistiska underlaget för premiernas bestämmande och till dess verksamhet i övrigt för befrämjande av det gemensamma ändamålet. Genom att, i fråga om utgörande av förvaltningsbidraget, sålunda i huvudsak likställa försäkringarna i riks-försäkringsanstalten med försäkringarna i arbetsgivarbolagen rubbades icke det dåvarande förhållandet med avseende å konkurrensförmågan mellan de olika försäkringsinrättningarna, då ju för det dåvarande arbetsgivarbolagen hade att, förutom nettopremierna, vilka även gällde för riks-försäkringsanstalten, jämväl upptaga tillskott till dessa premier för att täcka förvaltningen och då, enligt förslaget, det föreslagna bidraget skulle komma att i båda fallen på ungefär motsvarande sätt öka premierna.

Genom tilläggsavgifterna för försäkringarna i riks-försäkringsanstalten och genom bidragen från arbetsgivarbolagen skulle komma att bestridas något mer

än *hälften* av den av kommittén beräknade totalkostnaden för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

1916 års lag.

I proposition till 1916 års riksdag (nr 111) med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete framhöll föredragande departementschefen, att de anmärkningar, som i förevarande hänseende framstälts mot kommittéförslaget, i allmänhet taget ginge ut därpå, att förvaltningsbidraget, särskilt i fråga om arbetsgivarbolagen, borde minskas. Departementschefen utvecklade därefter de skäl, som talade för att arbetsgivarna lämnade bidrag till förvaltningskostnaderna, samt anförde vidare:

Då delägarna i arbetsgivarbolag själva finge bekosta bolagens hela förvaltning, syntes det riktigt, att de av kostnaderna för försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten ej behöfde bära större andel än som billigtvis kunde anses motsvara den fördel, de för sina egna bolags verksamhet komme att hava av nämnda institutioners arbete. Denna synpunkt hade också varit för kommittén bestämmande, men förefölle det dock, som om kommittén skulle hava gått något för långt vid fastställande av ifrågavarande bidrags belopp. Det framginge också av motiveringen, att kommittén med sitt förslag i detta avseende icke endast avsett att normera det ifrågavarande bidraget med hänsyn till arbetsgivarbolagens fördelar av den allmänna försäkringen, utan velat vinna även ett annat mål. Genom att i fråga om förvaltningsbidraget i huvudsak likställa riksförsäkringsanstalten med arbetsgivarbolagen skulle nämligen det dåvarande förhållandet med avseende å konkurrensförmågan mellan de olika försäkringsinrättningarna icke rubbas. Med hänsyn därtill, att försäkringsrådet, efter i kommittéförslaget vidtagna ändringar, skulle erhålla tillräcklig befogenhet att övervaka tillämpningen av försäkringsbestämmelserna rörande ersättningsbeloppen och att i följd härav grunderna för ersättningarnas normerande kunde antagas komma att bliva väsentligen desamma för alla försäkringsinrättningar, syntes emellertid den sistnämnda synpunkten icke längre hava betydelse. Man torde därför, vid normerandet av förvaltningsbidraget för arbetsgivarbolagen, allenast böra taga hänsyn till värdet av de förmåner, som bereddessa dessa bolag genom försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Att något så när noggrant bestämma detta sistnämnda värde vore naturligtvis, åtminstone innan någon erfarenhet vunnits, icke möjligt, utan måste man åtnöja sig med en helt ungefärlig uppskattning. Beträffande riksförsäkringsanstalten vore naturligtvis anstaltens arbete med insamlandet och bearbetningen av olycksfallsstatistiken av vikt även för bolagen, enär därigenom fastare grunder vunnos för avgifternas bestämmande. Därjämte finge man även taga hänsyn till anstaltens arbete med avgivande av utlåtanden i besvärsmål rörande fastställandet av ersättningsbelopp, indelning i farlighetsklasser, bestämmande av avgifter m. m. Värdet av anstaltens verksamhet i dessa avseenden ansåge departementschefen icke kunna uppskattas till mindre än 1 procent av premiesumman.

Vad åter anginge försäkringsrådets verksamhet, syntes det, såsom jämväl av kommittén framhållits, vara tydligt, att denna verksamhet vore av vida större betydelse i fråga om bolagen än i fråga om riksförsäkringsanstalten. I första rummet skulle nämligen rådet vara högsta instans i fråga om avgörandet av tvister rörande ersättningar, försäkringsavgifter m. m., vilka tvister eljest måste dragas inför allmän domstol. Efter all erfarenhet att döma komme

dylika att i vida större omfattning röra beslut av bolagen än av riks-försäkringsanstalten. Även rådets verksamhet i övrigt för försäkringens övervakande hade sin största betydelse för bolagen. Hade riks-försäkringsanstalten ensam haft hela försäkringen om hand, torde rådets uppgifter utan tvivel kunnat högst betydligt inskränkas. Departementschefen ansåge därför riktigt, att största delen av omkostnaderna för rådets verksamhet lades på arbetsgivarbolagen, samt föresloge, att denna del av bolagens bidrag skulle bestämmas till 2 procent av deras premieintäkt.

Bolagens förvaltningsbidrag skulle således enligt detta förslag komma att bestämmas till 3 i stället för till 5 procent av summan av försäkringsavgifterna till bolagen, genom vilken minskning av bolagens förvaltningsbidrag statens utgifter för försäkringsomkostnaderna komme att i motsvarande mån ökas.

Särskilda utskottet nr 1 vid 1916 års riksdag tillstyrkte i ifrågavarande del Kungl. Maj:ts förslag, varemot reservation anfördes av herr Lindman m. fl. under yrkande, att bolagens bidrag skulle begränsas till 2 procent. Sedan reservationen bifallits i första kammaren, men andra kammaren, i enlighet med en av herr Branting m. fl. vid 4 § avgiven reservation, antagit sådan lydelse av sistnämnda paragraf, att riks-försäkringsanstalten skulle vara ensam bärare av försäkringen, godkändes vid sammanjämkning den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av 16 §.

Kommittén för socialförsäkringens organisation 1922 m. m.

Vid behandling av frågan om nedbringande av riks-försäkringsanstaltens administrationskostnader upptog *kommittén för socialförsäkringens organisation* jämväl frågan om arbetsgivarnas bidrag till försäkringsrådets och riks-försäkringsanstaltens förvaltningskostnader. I sitt utlåtande den 25 oktober 1922 föreslog kommittén bland annat, att sådan ändring måtte vidtagas i fråga om 16 § i lagen, att det bidrag i förevarande avseende, som i form av tilläggsavgifter utginge från de arbetsgivare, vilkas arbetare vore försäkrade i riks-försäkringsanstalten, förhöjdes, så att detsamma jämte det för samma ändamål från de ömsesidiga bolagen utgående bidraget kunde antagas väsentligen motsvara hälften av försäkringsrådets och riks-försäkringsanstaltens förvaltningskostnader. Tilläggsavgifterna skulle utgå å summan av försäkringsavgifterna. Beträffande bolagens bidrag yttrade kommittén, att då desamma i huvudsak syntes motsvara de kostnader, som de i bolagen tagna försäkringarna förorsakade olycksfallsförsäkringens båda statsinstitutioner, kommittén ansett någon förändring icke böra äga rum i fråga om nyssnämnda bidrag.

I sitt den 13 januari 1923 avgivna utlåtande över detta förslag anförde *riks-försäkringsanstalten* bland annat:

Om det av statsfinansiella skäl ansåges oundgängligt, att arbetsgivarna omedelbart övertog en större del av kostnaden för olycksfallsförsäkringens administration, måste emellertid förhållandet mellan riks-försäkringsanstalten och de enskilda bolagen så avvägas, att anstaltens verksamhet skulle kunna fortgå under samma betingelser och uti åtminstone i stort sett samma omfattning som dittills. Anstalten ansåge med hänsyn härtill, att det borde låta sig göra att å ena sidan ålägga de ömsesidiga bolagen skyldighet att deltaga i kostnaden

för hos okända arbetsgivare inträffande skador men å andra sidan samtidigt föreskriva, att riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare skulle erlægga så mycket ökade bidrag till anstaltens och försäkringsrådets förvaltningskostnader, att därav uppvägdes den ökade belastningen för de ömsesidiga bolagen genom ett åläggande i nämnda riktning. Anstalten funne sig under sådana förutsättningar kunna godtaga, att ifrågavarande bidrag från riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare höjdes från 5 till 8 procent att, liksom de ömsesidiga bolagens motsvarande bidrag, utgå å summan av de till riksförsäkringsanstalten årligen inflytande försäkringsavgifterna. Skulle det statsfinansiella läget anses påkalla en ytterligare höjning av arbetsgivarnas ifrågavarande bidrag, ansåge riksförsäkringsanstalten oundgängligen nödvändigt, att varje höjning för anstaltens försäkringstagare åtföljdes av en däremot svarande höjning av de enskilda bolagens ifrågavarande bidrag, något som i så fall borde låta sig göra av liknande grunder, som av ålderdomsförsäkringskommittén på sin tid anförts för de av densamma föreslagna högre bidragen från bolagens sida. än som sedermera blivit de gällande.

I utlåtande den 17 januari 1923 över kommitténs förslag anförde *försäkringsrådet*:

Kommitténs förslag innebure, att arbetsgivarnas förvaltningsbidrag skulle ökas och att ökningen skulle bäras allenast av de arbetsgivare, vilkas arbetare vore försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Försäkringsrådet ansåge det kunna ifrågasättas, huruvida en dylik synnerligen avsevärd förändring av grunderna för arbetsgivarnas bidragsskyldighet skulle vara lämplig, innan frågan om en möjligast enhetlig socialförsäkring kunnat upptagas till behandling. — Då kommitténs förslag under dåvarande förhållanden skulle innebära ungefär en fördubbling av summan av tilläggsavgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten, bleve denna summa ungefär 10 procent av summan av försäkringsavgifterna.

1923—1928 års riksdagar.

Frågan om sänkning av bolagens förvaltningsbidrag var därefter föremål för behandling av riksdagarna 1923 och 1928 samt spørsmålet om höjning av tilläggsavgifterna av riksdagarna 1924 och 1926. Samtliga förslag, som alla framställdes motionsvis, blevo emellertid avslagna. I den år 1928 väckta motionen hade yrkats, att om av Kungl. Maj:t då framlagt förslag om karenstidens borttagande bifölles, bolagens bidrag borde sänkas från 3 till 1½ procent. Såsom skäl för avslag hade anförts, att en ändring i grunderna för bolagens bidrag kunde ske först efter en noggrann undersökning av samtliga de förhållanden, som ägde betydelse för detta spørsmål.

Utredning 1928—1930 om sänkning av bolagens bidrag m. m.

I skrivelse den 3 juli 1928 hemställde därefter styrelsen för de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, under hänvisning till nyssnämnda motion vid 1928 års riksdag samt de skäl, som åberopats för avslag, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning i ifrågavarande hänseende ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Sedan Kungl. Maj:ten anbefallt riks-försäkringsanstalten att i samråd med representanter för försäkringsrådet och socialförsäkringsbolagens förening verkställa utredning, huruvida med hänsyn till olika på frågan inverkan omständigheter skäl förefunnes för ändring i gällande grunder för beräkning av de tilläggsavgifter och bidrag, som omförmälas i 16 § i olycksfallsförsäkringslagen, avgav *riksförsäkringsanstalten* — på sätt förut anförts — utlåtande i ämnet den 6 december 1929.

Anstalten meddelade däri, att anstalten verkställt utredning med avseende å

1. försäkringsrådets förvaltningskostnader och deras fördelning mellan riks-försäkringsanstaltens och bolagens försäkringsbestånd,
2. på bolagens försäkringsbestånd belöpande andel av riks-försäkringsanstaltens förvaltningskostnader samt
3. kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare och deras fördelning.

På närmare angivna skäl ansåg riks-försäkringsanstalten *försäkringsrådets årliga förvaltningskostnader* för verksamheten enligt 1916 års lag kunna beräknas till i avrundat tal 147,000 kronor.

I fråga om *fördelningen av dessa kostnader mellan riks-försäkringsanstaltens försäkringstagare, å ena, och bolagens delägare, å andra sidan*, anförde riks-försäkringsanstalten:

I utlåtande över den år 1928 väckta motionen hade försäkringsrådet meddelat följande uppgifter rörande antalet till rådet *inkomna ärenden under åren 1924—1927*.

Å r	Antal inkomna			Summa inkomna ärenden
	besvär- och underställda mål	infordrade ärenden	ansökningar om utbyte av livränta mot kapital	
1924	1,948	75	269	2,292
1925	2,426	380	259	3,065
1926	2,525	267	340	3,132
1927	2,753	208	365	3,326

Av *besvärsmålen, inklusive underställda mål*, hade ungefär följande procent kommit på riks-försäkringsanstalten respektive socialförsäkringsbolagen, nämligen

år 1924 ... 52 %, respektive 48 %, | år 1926 ... 50.5 %, respektive 49.5 %,
 » 1925 ... 47 %, » 53 %, | » 1927 ... 49 %, » 51 %.

De *infordrade ärendena* hade hänfört sig så gott som alla till bolagen.

Med avseende å de sålunda lämnade uppgifterna hade rådet i nämnda utlåtande anmärkt, att de nakna siffrorna naturligen ej i och för sig angäve det arbete, besvärsmålen förorsakade rådet. Detta berodde bland annat på fullständigheten i den utredning, som föregått ett ärendes avgörande i försäkringsinrättningen, ävensom på beskaffenheten av de frågor, som underställts rådets prövning.

Enligt vad som framginge av rådets verksamhetsberättelse för *år 1928*, hade av de under sistnämnda år *avgjorda* målen 47.5 procent avsett beslut av riks-försäkringsanstalten och återstående 52.5 procent beslut av de ömsesidiga social-försäkringsbolagen.¹⁾

¹⁾ Motsvarande siffror utgjorde för år 1929 47.01 och 52.99 samt för år 1930 50.46 och 49.54.

Vid beräkningen av här angivna procenttal hade emellertid även medtagits sådana besvärsmål, i vilka riksförsäkringsanstalten och bolagen i anledning av de anförda besvären själva ändrat överklagade besluten. Vad särskilt anginge år 1928, finge riksförsäkringsanstalten i detta avseende nämna, att anstalten i anledning av i samband med besvären inkomna nya upplysningar själv ändrat 24 procent av överklagade besluten samt att motsvarande siffra i fråga om bolagens beslut utgjorde 12.1 procent.¹⁾ Det låge i öppen dag, att ifrågavarande mål — även om desamma, trots de gjorda ändringarna, underkastats viss granskning av rådet — icke kunnat vålla rådet lika mycket utrednings- och annat arbete som övriga av rådet behandlade mål. Toges tillbörlig hänsyn härtill, borde anförda procenttal, 47.5 respektive 52.5 procent, undergå en icke obetydlig ned- respektive uppräknig, innan de kunde giva en något så när riktig uppfattning om förhållandet mellan det arbete, som orsakades rådet till följd av besvär över beslut av riksförsäkringsanstalten, och det arbete, som besvären över bolagens beslut vållade rådet. Viss ledning vid bedömandet av nämnda förhållande torde för övrigt kunna hämtas ur de siffror, som i rådets verksamhetsberättelse för år 1928 lämnats angående av rådet självt ändrade beslut från riksförsäkringsanstalten och bolagen. Härutinnan utvisade berättelsen, att ändringsprocenten utgjorde beträffande riksförsäkringsanstaltens beslut 11.1 och beträffande bolagens beslut 24.7.²⁾

Redan det nu anförda syntes riksförsäkringsanstalten ådagalägga riktigheten av den av departementschefen år 1916 uttalade uppfattningen, att största delen av omkostnaderna för försäkringsrådets verksamhet borde läggas på bolagen. Toge man därtill i betraktande, att, såsom bemålde departementschef ock framhöll, rådets uppgifter utan tvivel skulle kunnat högst betydligt inskränkas, om riksförsäkringsanstalten ensam fått hela försäkringen om hand, syntes det riksförsäkringsanstalten icke kunna ifrågakomma att beräkna bolagens andel i berörda omkostnader lägre än departementschefen år 1916 tänkte sig.

I överensstämmelse med vad nu anförts borde, enligt riksförsäkringsanstaltens uppfattning, av försäkringsrådets till 147,000 kronor beräknade förvaltningskostnader omkring $\frac{2}{3}$ eller 98,000 kronor täckas av de ömsesidiga bolagens bidrag.

Beträffande *den på bolagens försäkringsbestånd belöpande andelen av riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader* anförde riksförsäkringsanstalten:

Inom anstalten hade en omfattande undersökning verkställts för utrönande av huru stor del av anstaltens förvaltningskostnader, som kunde anses föranledd av anstaltens arbete med bolagens försäkringsstock. En sådan undersökning vore givetvis förenad med avsevärda svårigheter och måste enligt sakens natur betraktas endast som ett försök att åstadkomma en ungefärlig uppskattning av denna andel. I första hand borde hänsyn tagas till utarbetandet av olycksfallsstatistiken. Dessutom borde beaktas de förvaltningskostnader för anstalten, som direkt eller indirekt föranleddes av den arbetsgivarna medgivna rätten att taga försäkring i ömsesidigt försäkringsbolag. Vid den nu verkställda undersökningen hade endast de direkta kostnaderna kunnat komma i betraktande.

Anstalten åberopade till närmare redogörelse för resultatet av den verkställda undersökningen en utlåtandet bifogad promemoria, varav framgick, att den på

¹⁾ Motsvarande siffror utgjorde för år 1929 25.8 och 11.18 samt för år 1930 26.97 och 13.77.

²⁾ Motsvarande siffror utgjorde för år 1929 8.67 och 25.92 samt för år 1930 8.27 och 25.

bolagens försäkringsbestånd belöpande andelen av riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader uppskattades till sammanlagt 142,500 kronor. I vad mån karenstidens borttagande kunde komma att inverka höjande på dessa kostnader förklarade anstalten icke då kunna bedömas.

I fråga om *kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare* erinrade riksförsäkringsanstalten till en början, att dessa kostnader bäras av anstaltens försäkringstagare, samt framhöll, att för 1922 års riksdag framlagts ett förslag, enligt vilket samtliga kända försäkringstagare skulle taga del i kostnaderna efter vissa närmare angivna grunder. Rörande förslaget hade kamrarna stannat i olika beslut, och vid verkställd sammanjämkning hade förslaget avslagits. Riksförsäkringsanstalten meddelade därefter, att enligt verkställd beräkning kostnaderna ansågos kunna uppskattas till 220,000 kronor om året. I fråga om *kostnadernas fördelning mellan anstalten och bolagen* upplyste anstalten, att om fördelningen skulle ske i enlighet med 1922 års förslag, skulle på bolagen komma att belöpa hälften av dessa kostnader eller i runt tal 110,000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten *sammanfattade resultatet av de verkställda kostnadsutredningarna* sålunda:

De på bolagen belöpande andelarna av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader skulle tillsammans utgöra

andel i försäkringsrådets förvaltningskostnader	98,000 kr.
andel i riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader	142,500 »
	<hr/>
	Summa 240,500 kr.

Då bolagens premieinkomst uppskattats till 13 miljoner kronor motsvarade nyssnämnda belopp för närvarande ej fullt 2 procent av bolagens försäkringsavgifter.

Den på bolagen belöpande andelen av kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare motsvarade för närvarande något mindre än 1 procent av bolagens försäkringsavgifter.

Riksförsäkringsanstalten övergick därefter till att angiva sin *åsikt i den väckta frågan* angående sänkning av bolagens bidrag samt åberopade därvid till en början såsom skäl mot en sänkning den bristande erfarenheten rörande verkningarna av karenstidens borttagande. Anstalten anförde vidare:

Den gjorda framställningen torde få anses gå ut på en isolerad sänkning av bolagens bidrag till försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader. Med avseende härå finge riksförsäkringsanstalten anförda följande.

En dylik sänkning av bolagens bidrag skulle innebära *dels* en motsvarande ökning av statsverkets bidrag till nämnda förvaltningskostnader, *dels ock* en rubbning i den dittills gällande inbördes belastningen av bolagens delägare, å ena, och riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare, å andra sidan.

Vad särskilt anginge den ifrågasatta åtgärdens inverkan i sistnämnda hänseende, ansåge sig riksförsäkringsanstalten böra betona, att en rubbning av oförmälda belastningsförhållande givetvis vore ägnad att menligt påverka riks-

försäkringsanstaltens möjligheter att tillfredsställande fylla de uppgifter, som med det gällande försäkringssystemet åvilade anstalten.

Då kommittén för socialförsäkringens organisation år 1922 väckt förslag om en isolerad höjning av tilläggsavgifterna, hade försäkringsrådet i sitt yttrande år 1923 anfört, att det kunde ifrågasättas, huruvida en dylik synnerligen avsevärd förändring av grunderna för arbetsgivarnas bidragsskyldighet skulle vara lämplig, innan frågan om en möjligast enhetlig socialförsäkring kunnat upptagas till behandling. Och då andra lagutskottet vid 1924 års riksdag haft att yttra sig över en motion om viss höjning av tilläggsavgifterna, hade utskottet anfört, att denna fråga ägde ett nära samband med spörsmålet om lämpligaste sättet för den obligatoriska försäkringens handhavande genom statligt eller enskilda organ och i händelse av bådadernas användning om avvägandet dem emellan.

Vad sålunda av försäkringsrådet och andra lagutskottet anförts mot en isolerad höjning av tilläggsavgifterna ägde uppenbarligen giltighet även beträffande en sänkning av bolagens bidrag. Jämväl en åtgärd i sistnämnda riktning måste således sättas i samband med frågan om den sociala olycksfallsförsäkringens organisation.

Vidkommande denna fråga finge erinras om Kungl. Maj:ts proposition till 1926 års riksdag. Denna proposition hade visserligen, såvitt frågan om en organisationsförändring anginge, av riksdagen avslagits. Riksdagen hade emellertid i sin skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 346) framhållit önskvärdheten av att åtgärder vidtoges till undanröjande av de olägenheter, som försäkringens splittning på ett flertal försäkringsinrättningar medförde, vare sig detta lämpligen kunde ske inom den nuvarande organisationens ram eller genom övergående till en helt ny organisation. Därjämte hade riksdagen uttalat den uppfattningen, att olycksfallsförsäkringens nuvarande organisation icke kunde anses på ett tillfredsställande sätt motsvara de krav en dylik organisation borde tillgodose. Sedermera hade i Kungl. Maj:ts proposition nr 113 (s. 33) till 1927 års riksdag föredragande departementschefen uttalat, att frågan om olycksfallsförsäkringens omorganisation kunde alltjämt anses aktuell.

Under sådana förhållanden syntes det riksförsäkringsanstalten ligga i öppen dag, att det icke kunde vara lämpligt att för närvarande företaga en isolerad sänkning av bolagens bidrag, d. v. s. en rubbning av proportionen mellan dessa bidrag och tilläggsavgifterna. I allt fall borde en dylik åtgärd uppenbarligen icke vidtagas utan synnerligen tungt vägande skäl.

Tydligt vore, att den av karenstidens borttagande föranledda höjningen av beloppet av nämnda bidrag icke utgjorde ett sådant skäl, alldenstund motsvarande höjning av samma anledning inträtt jämväl i fråga om tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare.

Ej heller syntes utvecklingen av bolagens försäkringsverksamhet kunna åberopas till stöd för den ifrågasatta åtgärden.

I sistnämnda hänseende hänvisade riksförsäkringsanstalten till följande siffror rörande fördelningen av de försäkringspliktiga arbetsgivarna och de försäkrade arbetarna mellan riksförsäkringsanstalten och bolagen under åren 1918—1926.

Å r	Antal arbetsgivare			Därav med försäkring i bolag			Med försäkring i bolag i % av samtliga		
	Större	Mindre	Summa	Större	Mindre	Summa	Större	Mindre	Tillsammans
1918.....	44,503	218,091	262,594	10,776	15,693	26,469	24.2	7.2	10.1
1919.....	46,629	243,393	290,022	13,165	17,329	30,494	28.2	7.1	10.5
1920.....	48,120	267,911	316,031	12,715	18,523	31,238	26.4	6.9	9.9
1921.....	46,920	297,689	344,609	12,866	19,530	32,396	27.4	6.6	9.4
1922.....	46,059	284,976	331,035	13,883	21,009	34,892	30.1	7.4	10.5
1923.....	42,939	296,898	339,837	13,558	20,786	34,344	31.6	7.0	10.1
1924.....	40,707	319,650	360,357	14,158	22,219	36,377	34.8	7.0	10.1
1925.....	39,685	340,210	379,895	14,333	24,331	38,664	36.1	7.2	10.2
1926.....	39,587	361,230	400,817	14,263	24,683	38,946	36.0	6.8	9.7
[För åren 1927—1929 hava följande uppgifter meddelats från riksförsäkringsanstalten:									
1927.....	39,558	388,730	428,288	14,365	24,034	38,399	36.3	6.2	9.0
1928.....	40,251	406,910	447,161	14,105	23,854	37,959	35.0	5.9	8.5
1929.....	41,321	426,230	467,551	14,092	24,192	38,284	34.1	5.7	8.2

Å r	Antal årsarbetare			Därav försäkrade i bolag			I bolag försäkrade i % av samtliga		
	Hos större	Hos mindre	Summa	Hos större	Hos mindre	Summa	Hos större	Hos mindre	Tillsammans
	arbetsgivare			arbetsgivare			arbetsgivare		
1918.....	877,534	301,254	1,178,788	372,538	35,315	407,853	42.5	11.7	34.6
1919.....	895,947	325,567	1,221,514	404,715	37,323	442,038	45.2	11.5	36.2
1920.....	938,475	353,479	1,291,954	445,586	39,011	484,597	47.5	11.0	37.5
1921.....	812,914	346,571	1,159,485	396,182	40,993	437,175	48.7	11.8	37.7
1922.....	802,112	334,512	1,136,624	408,753	43,841	452,594	51.0	13.1	39.8
1923.....	854,138	342,298	1,196,436	415,664	43,605	459,269	48.7	12.7	38.4
1924.....	893,248	367,763	1,261,011	445,109	45,950	491,059	49.8	12.5	38.9
1925.....	901,771	385,800	1,287,571	449,241	47,721	496,962	49.8	12.4	38.6
1926.....	920,010	409,647	1,329,657	468,087	55,324	523,411	50.9	13.5	39.4
[För åren 1927—1929 hava följande uppgifter meddelats från riksförsäkringsanstalten:									
1927.....	956,254	399,877	1,356,131	479,836	45,251	525,087	50.2	11.3	38.7
1928.....	984,525	406,504	1,391,029	479,400	44,443	523,843	48.7	10.9	37.7
1929.....	1,033,588	410,877	1,444,465	509,443	44,211	553,654	49.3	10.8	38.3

Därefter anförde anstalten:

Av de meddelade siffrorna framginge, att bolagen under ifrågavarande år beträffande större arbetsgivare icke blott bibehållit sin andel i försäkringsbeståndet, utan även kunnat i icke obetydlig omfattning öka densamma. Siffrorna gäve vidare vid handen, att jämväl i fråga om mindre arbetsgivare en avsevärd ökning av bolagens försäkringsstock ägt rum. Bolagens procentuella andel av antalet arbetsgivare hade dock något minskats, beroende på den starka tillväxten i antalet för riksförsäkringsanstalten kända dylika arbetsgivare.

På grund av vad sålunda anförts kunde riksförsäkringsanstalten för sin del icke finna skäl föreligga för att i syfte att bereda bolagen en fördel vidtaga en åtgärd, som skulle *dels* medföra en motsvarande uppoffring från statsverkets sida, *dels ock* innebära en proportionsvis ökad belastning av riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare och därmed även ett föregripande av frågan om olycksfallsförsäkringens omorganisation.

Anstalten yttrade slutligen, att om förvaltningsbidraget sänktes, anstaltens försäkringstagare borde beredas motsvarande lättnad genom att bolagen ålades att delta i kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare.

Vid riksförsäkringsanstaltens utlåtande var fogat ett yttrande av de *representanter för de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening*, som deltagit i överläggningen med riksförsäkringsanstalten. Däri anfördes följande:

Riksförsäkringsanstaltens utredning gäve till resultat, att om de i bolagen försäkrade arbetsgivarna, utan något som helst bidrag från statsverket, skulle bestrida alla kostnader, som bolagens verksamhet åsamkade försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten, förvaltningsbidraget borde uppgå till 240,500 kronor eller 1.85 procent av de för år 1929 till cirka 13,000,000 kronor uppskattade premierna.

Som statsverkets nettoutgifter för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltning i första hand torde avse att täcka just sådana kostnader, som i utredningen upptagits, och sålunda endast en del av dessa kostnader borde bestridas genom tilläggsavgifter och förvaltningsbidrag, syntes en sänkning av nämnda bidrag till 1½ procent å premierna vara väl motiverad.

Mot kostnadsberäkningens detaljer saknade utomstående förutsättningar att göra några erinringar.

I fråga om uppdelningen av kostnaderna för försäkringsrådet syntes inga bärande skäl hava förebragts, för att icke dessa kostnader skulle lika delas mellan riksförsäkringsanstaltens och bolagens försäkringstagare. Den verkställda utredningen hade givit vid handen, att — i strid mot den i 1916 års proposition till olycksfallsförsäkringslag uttalade förmodan — tvister rörande ersättningar, som underställdes rådets prövning, i ungefär samma omfattning rörde riksförsäkringsanstaltens som bolagens beslut. Riksförsäkringsanstaltens större benägenhet att, sedan besvär anförts hos rådet, ändra sina beslut, torde icke nämnvärt minska rådets arbete. Försäkringsrådet syntes under alla förhållanden icke kunna undgå att pröva, huruvida det nya beslutet fullt tillgodosåge icke blott den klagandes utan även motpartens rätt. Vid bedömande av försäkringsrådets arbete borde även hänsyn tagas därtill, att dittills en stor procent av bolagens besvärsmål rört karenstidsersättningarna samt att bland riksförsäkringsanstaltens mål många gällde den ofta svårutredda frågan, om viss verksamhet vore försäkringspliktig eller ej. Vilket arbete, som måste nedläggas på olika slag av ärenden och huru rådets förvaltningskostnader med hänsyn därtill borde uppdelas mellan försäkringsinrättningarna, därom torde emellertid endast genom ett utlåtande från försäkringsrådet en riktig uppfattning kunna erhållas.

Då det gällde bestämmandet av bolagens bidrag för försäkringsrådets verksamhet, borde även beaktas, att enligt 1916 års proposition $\frac{2}{3}$ av hela förvaltningsbidraget, eller 2 procent av premierna, beräknades motsvara bolagens andel av ifrågasvarande kostnader. 2 procent av bolagens premier torde för år 1929 utgöra sammanlagt cirka 260,000 kronor, under det att försäkringsrådets totala förvaltningskostnader, inklusive vissa av riksförsäkringsanstalten frånräknade kostnader, utgjorde allenast 149,200 kronor.

Att bolagens förvaltningsbidrag skulle hava något annat ändamål än att lämna ersättning för kostnader, som åsamkades de båda ämbetsverken på grund av bolagens verksamhet, stode icke i överensstämmelse med motiveringen för förvaltningsbidragets bestämmande enligt 1916 års proposition liksom icke heller med lydelsen av olycksfallsförsäkringslagens 16 §.

Med anledning av riksförsäkringsanstaltens uttalande, att ämbetsverket icke kunde finna skäl föreligga att »i syfte att bereda bolagen en fördel» vidtaga en minskning av förvaltningsbidragen, borde framhållas, att några särskilda förmåner för bolagen eller deras delägare aldrig varit ifrågasatta. I ärendet framställda yrkanden hade endast avsett, att en sakligt befogad lindring måtte beviljas i en pålaga, som visat sig bliva större än som av dess ändamål beviljades och som, särskilt med hänsyn till de förmåner av olika slag, som av

riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare från statens sida åtnjötes, måste framstå som en orättvisa.

Över riks-försäkringsanstaltens utredning avgåvos utlåtanden: av försäkringsrådet den 10 januari 1930, av försäkringsinspektionen den 13 januari 1930 och av statskontoret den 17 januari 1930.

Försäkringsrådet förklarade till en början, att den av riks-försäkringsanstalten såsom skäl mot en sänkning av bolagens bidrag åberopade omständigheten, att blott ringa erfarenhet föreläge om verkningarna av karenstidens borttagande, icke borde utgöra hinder för att verkställa en justering av bidragets storlek, om en sådan i övrigt funnes befogad. Vidare yttrade försäkringsrådet, att ej heller frågan om en omorganisation av olycksfallsförsäkringen borde få hindra en justering av bidraget, då denna fråga länge — till olägenhet för det hela — stått på dagordningen och det sannolikt ännu dröjde lång tid, innan en mera genomgripande förändring komme att vidtagas, om överhuvudtaget en sådan komme till stånd. Därefter anförde rådet:

Förevarande fråga syntes böra bedömas med hänsyn till de skäl för bolagens förvaltningsbidrag, som anfördes av departementschefen i propositionen om olycksfallsförsäkringslagen till 1916 års riksdag. Med avseende å vad riks-försäkringsanstalten anført därom, att anstalten i större omfattning än bolagen själv ändrade de överklagade besluten, vore att märka, att endast ett mindre antal av de utav försäkringsinrättningarna i besvärsmålen själva vidtagna ändringarna vore av den art, att genom desamma vidare prövning från försäkringsrådets sida bleve obehövlige. Den av anstalten sålunda anförda omständigheten torde därför icke kunna tillmätas någon större betydelse. Att verkställa en uppskattning av det arbete, besväreren över riks-försäkringsanstaltens beslut respektive bolagens beslut medförde för försäkringsrådet, låte sig näppeligen göra. Vid frågans bedömande hade man i huvudsak icke annat att hålla sig till än antalet besvärsmål, och dessa fördelade sig ungefär lika på riks-försäkringsanstalten och bolagen. Möjligen förorsakade i en del fall besväreren över bolagens beslut mera utredningsarbete än som krävdes beträffande riks-försäkringsanstaltens beslut. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde bolagens bidrag till bestridande av rådets förvaltningskostnader böra utgöra något utöver hälften.

Då riks-försäkringsanstalten anförde, att rådets uppgifter utan tvivel kunnat högst betydligt inskränkas, om riks-försäkringsanstalten fått hela försäkringen om hand, torde böra observeras, att i dylikt fall med all säkerhet tillkommit ett betydande antal tidsödande och mycken utredning krävande besvärsmål, nämligen angående påförda försäkringsavgifter, en grupp av besvärsmål, som nu endast förekomme i mycket obetydlig utsträckning.

Beräknades rådets förvaltningskostnader för närvarande till i runt tal 150,000 kronor, syntes ungefär 80,000 kronor böra utgöra bolagens andel. Emellertid vore tillströmningen av ärenden till rådet i ständigt stigande, vilket givetvis medförde en ökning av rådets förvaltningskostnader. Försiktigheten syntes därför bjuda att icke beräkna bolagens andel i försäkringsrådets omkostnader till lägre belopp än 90,000 kronor.

Den andel av riks-försäkringsanstaltens förvaltningskostnader, som borde bäras av socialförsäkringsbolagen, hade av riks-försäkringsanstalten beräknats till 142,500 kronor. Det kunde möjligen ifrågasättas, huruvida icke vid beräkningen medtagits en eller annan post, som icke bort inräknas, men då riks-försäkringsanstalten beträffande bolagens andel räknat i underkant, syntes icke någon anmärkning vara att framställa mot den uppgivna summan.

Med åberopande av vad sålunda anförts ansåge sig försäkringsrådet under föreliggande omständigheter icke hava något att erinra mot, att sådan ändring vidtoges i olycksfallsförsäkringslagen, att socialförsäkringsbolagens bidrag sänktes från nu bestämda 3 procent till 2 procent.

En ledamot, med vilken två andra ledamöter i huvudsak instämde, anförde:

Vid bedömande av huruvida nu gällande lag rättvist avvägde de konkurrerande försäkringsinrättningarnas rättigheter och skyldigheter hade man att taga hänsyn till en mängd olika omständigheter. Storleken av de enskilda inrättningarnas bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet, storleken av tilläggsavgiften å försäkringsavgift vid försäkring i riksförsäkringsanstalten samt sättet för dylik tilläggsavgifts beräkning, bestridande av skadeersättning, då arbetsgivaren vid olycksfallets inträffande vore okänd för riksförsäkringsanstalten, och den omständigheten, att riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader betalades av staten, låt vara med bidrag som nyss sagts, vore därvid särskilt betydelsefulla, men även andra omständigheter vore därvid att taga i betraktande såsom exempelvis å ena sidan, att riksförsäkringsanstalten ej ägde välja sina försäkringstagare, och å andra sidan, att anstalten beträffande ett mycket stort antal små arbetsgivare på grund av förhållandenas natur knappast vore utsatt för någon konkurrens av större betydelse.

Ifrågavarande omständigheter syntes så komplicerade, att det torde vara svårt, ja omöjligt, att på grundval av blotta sifferberäkningar bedöma, om statsanstaltens eller de enskilda inrättningarnas verksamhet enligt nu gällande system otillbörligt gynnades eller försvårades. Erfarenheten vid lagens tillämpning borde därvid bliva avgörande. Dittillsvarande erfarenhet gäve icke något stöd för vidtagande av åtgärd, som kunde medföra rubbning i inrättningarnas nuvarande konkurrenskraft.

En sänkning av de enskilda inrättningarnas förvaltningsbidrag utan motsvarande kompensation till riksförsäkringsanstalten skulle medföra en dylik rubbning. Ändringen avstyrktes därför.

Försäkringsinspektionen anförde:

Det framginge av utredningen, att, med bibehållande av den av föredragande departementschefen år 1916 anförda motiveringen till bestämmandet av förvaltningsbidragets storlek, bidraget kunde sänkas till cirka 2 procent av premieinkomsten och detta även om det antoges skäligt, att bolagens bidrag skulle täcka $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för försäkringsrådet. Vid sådant förhållande syntes det försäkringsinspektionen, att bidragsprocenten nu borde sänkas till 2 procent.

Riksförsäkringsanstalten motsatte sig sådan reduktion av tre skäl:

1. Då verkningarna av karenstidens borttagande ännu ej kunde fastställas, borde den nu verkställda kostnadsutredningen icke läggas till grund för en reglering av bolagens förvaltningsbidrag.

2. Då den av de ömsesidiga bolagens förening i ärendet gjorda framställningen torde få anses gå ut på en sänkning av bolagens förvaltningsbidrag utan att tilläggsavgifterna vid försäkring hos riksförsäkringsanstalten höjdes, skulle sänkningen innebära en motsvarande ökning av statsverkets bidrag till kostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltning.

3. En dylik sänkning skulle jämväl innebära en rubbning i den dittills gällande inbördes belastningen av bolagens delägare å ena och riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare å andra sidan, en rubbning som skulle menligt påverka riksförsäkringsanstaltens möjligheter att tillfredsställande fylla de uppgifter, som med det gällande försäkringssystemet åvilade anstalten.

I fråga om det första skälet förklarade försäkringsinspektionen på närmare angivna skäl, att försäkringsinspektionen ansåge, att det funnes en fullt till-

räcklig marginal för den osäkerhet, som då i följd av karenstidens borttagande vidlåde beräkningen av bolagens andel i omkostnaderna.

Inspektionen anförde vidare:

Det andra av riksförsäkringsanstalten anförda skälet för dess avstyrkande syntes försäkringsinspektionen icke bärande. Ty när en pålaga, som beslutats för ett visst ändamål, visade sig vara större än för detta ändamål krävdes, syntes den böra nedsättas. Att bibehålla den oförminskad av det skäl, att staten hade annan användning för dess överskott, innebure en orättvis beskattning av de av pålagan drabbade.

Det tredje av de anförda skälen syntes innebära, att riksförsäkringsanstalten fruktade, att, om bolagens bidrag nedsattes, deras konkurrenskraft skulle så ökas, att riksförsäkringsanstalten finge svårt att fylla sin uppgift. Det syntes försäkringsinspektionen icke sannolikt att riksförsäkringsanstalten hade anledning att frukta detta, då bolagens försäkringstagare även efter sådan nedsättning skulle komma att belastas med vida större premietillägg för omkostnader än riksförsäkringsanstaltens. De förra hade t. ex. för år 1928 att bära (i runda tal)

sina egna bolags förvaltningskostnader	1,040,000 kronor
3 % — bidrag till riksförsäkringsanstaltens och försäkrings-	
rådets omkostnader	310,000 »
<hr/>	
alltså totala omkostnader	1,350,000 kronor

Om bolagens premieinkomst för nämnda år varit den, som de beräknades hava haft under år 1929 efter karenstidens borttagande (eller 13 miljoner kronor i stället för 10 miljoner kronor under år 1928), och likväl ingen höjning beräknades av deras egna förvaltningskostnader samt bidragsprocenten varit 2 i stället för 3, skulle de totala omkostnaderna varit 1,300,000 kronor eller 10 procent av den beräknade premieinkomsten. Även efter bidragets sänkning komme alltså bolagens premietillägg för omkostnaderna att i genomsnitt minst vara ungefär dubbelt så höga som riksförsäkringsanstaltens tilläggsavgifter.¹⁾

Riksförsäkringsanstalten uttalade, att utvecklingen av bolagens försäkringsverksamhet ej syntes kunna åberopas till stöd för sänkningen av deras bidrag, och anförde till styrkande av detta uttalande siffror, av vilka det framginge, att bolagen under åren 1918—1926 beträffande större arbetsgivare icke blott bibehållit sin andel i försäkringsbeståndet utan även kunnat i icke obetydlig omfattning öka densamma, samt att de jämväl i fråga om mindre arbetsgivare kunnat öka sin försäkringsstock. Försäkringsinspektionen ansåge sig emellertid böra framhålla, att bolagens utveckling — om man på grund av dess särart bortsåge från Enskilda järnvägarnas bolag — tedde sig mindre gynnsam i fråga

¹⁾ För åren 1929—1931 har försäkringsinspektionen meddelat följande uppgifter:

	1929	1930	1931
	kr.	kr.	kr.
Förvaltningskostnader	1,136,656	1,140,760	1,152,716
Bidrag	406,130	434,739	388,331
	<hr/>		
Summa	1,542,786	1,575,499	1,541,047
Premier, som lagts till grund för bidragets be-			
räkning	13,537,666	14,491,300	12,944,366
Förvaltningskostnad och bidrag i % av premie-			
inkomsten	%	%	%
	11.4	10.9	11.9

Anm. Uppgifter för bolaget Sleipner äro icke medtagna för åren 1930 och 1931, enär de på grund av bolagets likvidation icke äro definitivt bestämda.

om försäkringsrörelsens ekonomiska resultat under senare år. De övriga bolagen skulle nämligen under åren 1926—1928 på en premieinkomst av 27.6 miljoner kronor hava haft en förlust av cirka 280,000 kronor, om de ej under sin föregående verksamhet samlat vissa fonder utöver premiereserv och ersättningsreserv och haft ränteinkomster på dessa överskottsfonder, som täckt förlusten på årens rörelse samt givit ett överskott av 125,000 kronor. Under samma tid hade försäkringsavgifterna till riksförsäkringsanstalten uppgått till 25.1 miljoner kronor och dess rörelse givit ett överskott på cirka 840,000 kronor, som genom anstaltens ränteinkomst på behållningen från tidigare år ökats till 1,475,000 kronor. Att resultatet vore så mycket sämre för bolagen än för riksförsäkringsanstalten, berodde tydligen i främsta rummet på att de förras rörelse belastats med bolagens egna omkostnader och bidrag till riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets omkostnader med ett sammanlagt belopp av 3,850,000 kronor, under det att riksförsäkringsanstaltens rörelse icke alls belastats med några omkostnader. Att ej skillnaden mellan rörelsernas resultat vore större än den här beräknade, torde hava sin förklaring däri, att riksförsäkringsanstalten beräknat sin ersättningsreserv med större säkerhetsmarginal, än bolagen kunnat. Redan de anförda siffrorna visade, att bolagen väl behöfde den ifrågasatta sänkningen av bidragsprocenten för att kunna bibehålla dittillsvarande relation mellan sina och riksförsäkringsanstaltens premiesatser och att den lättnad, som genom densamma bereddades dem, ej kunde sätta dem i stånd att genom premiesänkningar bereda riksförsäkringsanstalten svårigheter. Detta bestyrktes ytterligare, om man toge i betraktande, att den effektiva räntefoten för riksförsäkringsanstaltens och bolagens placeringar varit högre under åren 1926—1928, än den kunde väntas bliva under den närmaste tiden, och att en nedgång av den effektiva räntefoten hade den mycket större betydelse för bolagen än för riksförsäkringsanstalten: hade den under nämnda år varit 0.1 procent lägre skulle hela det av försäkringsinspektionen beräknade överskottet för bolagen hava försvunnit, under det riksförsäkringsanstalten skulle haft ett överskott av 1,325,000 kronor.

Statskontoret anförde:

Den av riksförsäkringsanstalten verkställda utredningen syntes statskontoret giva vid handen att tillräcklig anledning icke föreläge att vidtaga ändring i gällande bestämmelser angående tilläggsavgifterna och förvaltningsbidragen. Verkningarna av den vid 1928 års riksdag beslutade lagändringen angående karenstidens borttagande torde för närvarande icke kunna i sin helhet överblickas. Det syntes enligt statskontorets mening vara erforderligt att, innan nyssberörda fråga upptoges till prövning, inhämta ytterligare några års erfarenheter i nämnda hänseende. Statskontoret ville därjämte erinra om att en blivande omorganisation av den sociala försäkringen torde komma att medföra genomgripande förändringar beträffande de organ, som för närvarande handhade olycksfallsförsäkringen. Visserligen hade det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget härom av 1926 års riksdag avslagits, men det torde få antagas, att ett ordnande av den sociala försäkringen förr eller senare komme till stånd. Med hänsyn jämväl till sist anförda synpunkter ansåge statskontoret förevarande spörsmål icke lämpligen då böra upptagas till slutlig behandling.

Om statskontoret sålunda anslöte sig till vad riksförsäkringsanstalten i ärendet anfört och ansåge föreliggande utredning icke för det dåvarande böra föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, ville dock statskontoret betona, att ämbetsverket icke kunnat undgå att få den uppfattningen, att ifrågavarande bidrag och avgifter måste anses vara så pass höga, att någon reduktion av dem i framtiden kunde anses motiverad, därest förhållandena bleve i stort sett oförändrade.

I skrivelse den 11 december 1930 hemställde därefter *de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening*, att Kungl. Maj:t måtte för 1931 års riksdag framlägga förslag om sådan ändring, att bolagens bidrag bestämdes till belopp, motsvarande högst 1½ procent av summan av premierna.

Den 4 januari 1932 meddelade *Kungl. Maj:t* beslut i ärendet. Kungl. Maj:t fann därvid de gjorda framställningarna icke för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Nu föreliggande förslag.

Såsom i början av denna avdelning utförligt omnämnts har *granskningsnämnden* föreslagit en höjning av tilläggsavgifterna från 5 till 7 procent.

Över detta förslag har *riksförsäkringsanstalten* den 11 november 1932 avgivit yttrande. Ämbetsverket har däri till en början erinrat, att medan omkostnaderna för riks-försäkringsanstalten enligt 1901 års lag helt bestredos av statsmedel och alderdomsförsäkringskommittén beräknat, att enligt dess förslag hälften av kostnaderna skulle bliva täckt av statsmedel, statens andel ökats i förhållande till kommitténs beräkningar därigenom, att bolagens bidrag i lagen bestämts till allenast 3 procent mot av kommittén föreslagna 5 procent. Anstalten har i detta hänseende vidare anfört:

Under de första åren efter ikraftträdandet av 1916 års olycksfallsförsäkringslag hade statens bidrag utgjort mer än två tredjedelar av ifrågavarande kostnader. Ett av kommittén för socialförsäkringens enhetliga organisation år 1922 framlagt förslag om höjning av tilläggsavgifterna hade åsyftat att återföra statens och arbetsgivarnas andelar i kostnaderna till de ursprungligen avsedda proportionerna, men detta förslag hade icke lett till någon åtgärd. Under de senaste åren hade emellertid arbetsgivarnas tilläggsavgifter och bidrag bland annat på grund av viss lagändring i samband med karenstidens borttagande och på grund därav förhöjda premier utgjort avsevärt ökad andel av samtliga kostnader.

Ämbetsverket har till stöd härför åberopat följande sammanställning:

Budgetperiod	Tilläggs- avgifter enligt 16 § Kr.	Bidrag enligt 16 § Kr.	Summa tilläggsavgifter och bidrag Kr.	Riks- försäkrings- anstaltens och försäkrings- rådets om- kostnader ¹⁾ Kr.	Tilläggs- avgifter och bidrag i procent av vidstående kostnader
1918	188,428	—	188,428	1,709,408	11
1919	415,179	238,252	653,431	2,675,565	24
1920	728,564	264,930	993,494	3,269,010	30
1921	526,333	353,951	880,284	2,686,368	33
1922	412,963	302,655	715,618	2,176,904	33
^{1/1} — ^{30/6} 1923	253,233	—	253,233	1,012,798	25
1923/1924	292,663	217,939	510,602	1,795,376	28
1924/1925	307,393	194,764	502,157	1,805,101	28
1925/1926	341,255	218,759	560,014	1,843,303	30
1926/1927	419,559	231,994	651,553	1,830,587	36
1927/1928	491,861	253,659	745,520	1,837,698	41
1928/1929	556,092	304,029	860,121	1,909,897	45
1929/1930	654,555	308,019	962,574	1,965,650	49
1930/1931	689,778	406,131	1,095,909	1,958,957	56
1931/1932	691,704	434,739	1,126,443	²⁾ 2,045,514	55
1932/1933	³⁾ 690,000	³⁾ 360,000	³⁾ 1,050,000	—	—

¹⁾ Häruti ingå tillfällig löneförbättring, krigstidstillägg, dyrtids- och dyrtortstillägg m. m.

²⁾ Från beloppet av riks-försäkringsanstaltens kostnader hava avdragits 34,500 kronor avsedda till bestridande av kostnader för flyttning.

³⁾ Belopp, som beräknats komma att inflyta.

Ämbetsverket anför därefter vidare:

Av sammanställningen framginge, att under det sammanlagda beloppet av tilläggsavgifter och bidrag från arbetsgivarna under tiden från och med 1918 till och med budgetåret 1926/1927 uppgått till högst 36 procent av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens kostnader, hade detsamma för de följande budgetåren till och med 1931/1932 utgjort respektive 41, 45, 49, 56 och 55 procent av samma kostnader.

Därvid vore att märka, att i försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader inräknats ej allenast dyrtidstillägg m. m. utan även kostnaderna för rådets och anstaltens rent statliga uppgifter.

Vad beträffade riksförsäkringsanstalten hade anstalten i betydande omfattning dylika uppgifter. Sålunda hade riksförsäkringsanstalten att fastställa och i vissa fall utbetala ersättning för i statens tjänst anställda arbetare; att utgiva ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring och i anledning av olycksfall, som orsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig; att handhava den särskilda olycksfallsförsäkringen för fiskare och livförsäkringen i samband med egnahemslån; att övertaga utgivandet av livräntor till barn utom äktenskap och vissa livräntor enligt 35 § i olycksfallsförsäkringslagen; att utbetala ersättningar för vissa utländska försäkringsinrättningar samt att avgiva utlåtanden till domstolar och myndigheter rörande invaliditetsgrader m. m. Slutligen hade riksförsäkringsanstalten allmänna åligganden som statligt ämbetsverk, såsom avgivande av utlåtanden och verkställande av utredningar, meddelande av upplysningar rörande olycksfallsförsäkringen till allmänheten m. m. Kostnaderna för riksförsäkringsanstaltens statliga uppgifter beräknades i statens besparingskommittés år 1925 avgivna betänkande till omkring 128,000 kronor (budgetåret 1923/1924) men torde numera i följd av den starka utvidgningen av dessa uppgifter belöpa sig till högre belopp. Det kunde nämnas att t. ex. antalet olycksfall i statens arbeten ökats från 4,581 år 1924 till beräknade cirka 10,000 år 1932. Antalet försäkrade fiskare, som vid slutet av år 1924 utgjorde 3,962, uppginge nu till omkring 7,400. Beloppet av utbetalda ersättningar i anledning av kroppsskada under militärtjänstgöring hade ökats från cirka 826,000 kronor år 1924 till cirka 1,481,000 kronor budgetåret 1931/1932.

Om avdrag gjordes för kostnaderna för nämnda rent statliga uppgifter, komme sammanlagda beloppet av tilläggsavgifter och bidrag att täcka en än större del av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader för handhavande av försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Riksförsäkringsanstalten har vidare ingått på frågan om anstaltens ställning i den sociala olycksfallsförsäkringens system. Däröfver yttrar anstalten:

I detta system intoge riksförsäkringsanstalten i förhållande till övriga i lagen förutsatta försäkringsinrättningar en särställning. Enligt olycksfallsförsäkringslagen gällde nämligen, att envar arbetare vore så att säga automatiskt försäkrad i riksförsäkringsanstalten, därest ej arbetsgivaren inträtt såsom delägare i sådant ömsesidigt bolag, som avsåges i 4 § av lagen. Härav följde bland annat, att riksförsäkringsanstalten vore nödsakad att i möjligaste mån skaffa sig kännedom om landets samtliga arbetsgivare. Detta förutsatte ett ytterst omfattande lokalt och centralt arbete med att för varje trakt av landet förskaffa sig upplysning om vilka som vore arbetsgivare och om deras arbetsförhållanden samt att särskilja de arbetsgivare, som vore delägare i ömsesidiga bolag. För det lokala arbetet hade anstalten att för detta ändamål lita till sina mantals- och ortsombud. Av sammanlagda kostnaden för dessa ombud, omkring 300,000 kronor om året, betingades en avsevärd del av ifrågavarande uppgifter. Till det centrala arbetet hörde förändret av ett register över landets samtliga

arbetsgivare, omkring 550,000, med angivande av vilka av dem, som hade försäkring i ömsesidiga bolag. Av riksförsäkringsanstaltens ställning i systemet följde vidare, att anstalten hade att i helt annan omfattning än bolagen till prövning upptaga frågor om vem som skulle anses som arbetsgivare och alltså skulle påföras premie samt huruvida viss person vore att anse som arbetare enligt olycksfallsförsäkringslagen. Antalet dylika ärenden, som krävt mera ingående utredning och prövning, torde innevarande år komma att uppgå till över 7,000. Med försäkringssystemet sammanhängde också i viss mån, att anstalten i stor utsträckning hade att pröva klagomål över försäkringsavgifter, som påförts i samband med kronouppbörderna. Antalet dylika klagomål uppginge till omkring 5,500 om året.

Av det automatiska försäkringssystemet följde vidare, att riksförsäkringsanstalten icke kunde välja sina försäkringstagare utan vore nödsakad att mottaga alla arbetsgivare, som icke ingått såsom delägare i ömsesidigt bolag. Givetvis innebure det en betydande förmån för dessa bolag, bland annat ur förvaltningskostnadssynpunkt, att de erhöles sina delägare genom frivilligt ingångna avtal på grund av ingivna ansökningar och därmed samtidigt kännedom om sin försäkringsstock. Icke önskvärda försäkringstagare kunde de överlåta till statsanstalten. I viss mån erhöles riksförsäkringsanstalten emellertid ersättning för detta åliggande därigenom, att av statsmedel utginge ersättning för förluster på grund av ej inlutna premier.

Skaderegleringsarbetet vore för riksförsäkringsanstalten mera betungande än för de ömsesidiga bolagen, i det att anstalten beträffande skadade arbetare hos mindre arbetsgivare — av vilka omkring 450,000 hade sin försäkring i anstalten — ofta hade svårighet att erhålla erforderliga uppgifter och nödgades företaga omfattande undersökningar genom ombud m. fl. Bolagen torde i betydligt större utsträckning kunna anlita sina delägare för skaderegleringsarbetet, ersättningsars utbetalande m. m.

Härtill komme, att riksförsäkringsanstalten hade att ensam bära kostnaderna för olycksfall, som drabbade arbetare hos s. k. okända arbetsgivare. Kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare under åren 1929 och 1930 framginge av följande sammanställning:

	Olycksfallsår:	
	1929	1930
Antal olycksfall	785	1,012
Därav:		
Invaliditets- och dödsfall	98	85
	Kronor	Kronor
Summa ersättningar för olycksfall med invaliditet eller dödlig utgång	424,415	285,295
Samtliga olycksfall	522,650	389,142

Då emellertid i samband med 1930 års folkräkning antalet i 1931 års arbetsgivareförteckningar upptagna arbetsgivare ökats med omkring 50,000, syntes de årliga kostnaderna för ifrågavarande olycksfall kunna för de närmaste åren beräknas uppgå till i genomsnitt omkring 300,000 kronor.

Uppenbart vore, att med riksförsäkringsanstaltens ställning i försäkringssystemet och de särskilda åligganden anstalten hade, det icke vore möjligt för anstalten att i konkurrens med enskilda företag kunna bestå som försäkringsinrättning, därest icke anstalten åtnjöte särskilda förmåner. Genom dels bidrag från statsverket till omkostnaderna för riksförsäkringsanstaltens verksamhet dels de ömsesidiga bolagens skyldighet att erlægga bidrag enligt 16 § i olycksfallsförsäkringslagen hade ett visst jämviktsläge ernåtts i avseende å förhållan-

det mellan riksförsäkringsanstalten och bolagen. Att de förmåner riksförsäkringsanstalten åtnjote i förhållande till bolagen icke varit för rikligt tilltagna med hänsyn till anstaltens särskilda uppgifter framginge emellertid bland annat därav, att bolagen under perioden 1918—1929 icke allenast kunnat bibehålla sin andel i försäkringsbeståndet utan även öka densamma. År 1918 hade av de större arbetsgivarna ett antal av 10,776 (24.2 procent) med 372,538 årsarbetare (42.5 procent) varit försäkrade i ömsesidigt bolag. År 1929 hade 14,092 större arbetsgivare (34.1 procent) med 509,443 årsarbetare (49.3 procent) varit på sådant sätt försäkrade. Beträffande de mindre arbetsgivarna hade på grund av den starka tillväxten i antalet kända dylika arbetsgivare bolagens procentuella andel minskats, men det absoluta antalet hade stigit från 15,693 med 35,315 årsarbetare år 1918 till 24,192 med 44,211 årsarbetare år 1929.

Anstalten yttrar slutligen, såvitt nu är i fråga:

Redan under förarbetena till 1916 års olycksfallsförsäkringslag hade vid bestämmande av tilläggsavgifterna och bidragen för i riksförsäkringsanstalten och i ömsesidiga bolag försäkrade hänsyn tagits till anstaltens och bolagens inbördes konkurrensförmåga. Denna synpunkt hade sedermera gjorts gällande vid de många tillfällen, då fråga förevarit om ändring av tilläggsavgifterna. Riksförsäkringsanstalten hade därvid för sin del alltid med styrka hävdadt, att den nuvarande relationen i förhållandet mellan anstaltens och de ömsesidiga bolagens belastning måste upprätthållas, om anstaltens konkurrensförmåga i förhållande till bolagen skulle kunna bestå. I enlighet härmed hade tidigare framställda förslag i ämnet ej föranlett någon statsmakternas åtgärd.

Enligt riksförsäkringsanstaltens uppfattning skulle en isolerad höjning av tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare medföra, att åtminstone större arbetsgivare i stor omfattning skulle övergå till de ömsesidiga bolagen, varigenom riksförsäkringsanstaltens ställning i försäkringssystemet skulle rubbas. Kostnaderna för de särskilda åligganden anstalten hade skulle komma att fördelas på ett kanske alltjämt sjunkande bestånd av arbetsgivare. Särskilt skulle kostnaderna för olycksfall hos »okända arbetsgivare» härvid bli va betungande för anstaltens försäkringstagare.

I detta sammanhang syntes även böra påpekas, att tilläggsavgiftens höjning till 7 procent för varje försäkring i många fall, särskilt för arbetsgivare med stort premiebelopp, skulle medföra att tilläggsavgiften komme att överstiga den verkliga förvaltningskostnaden för arbetsgivarens försäkring. Denna olägenhet torde dock i viss mån kunna avhjälpas genom det förändrade sätt för tilläggsavgifternas beräkning, varom riksförsäkringsanstalten i det följande komme att framställa förslag.

Vad sålunda anförts vore enligt riksförsäkringsanstaltens mening ägnat att väcka allvarliga betänkligheter mot granskningsnämndens förslag om höjning av tilläggsavgifterna för anstaltens försäkringstagare, och riksförsäkringsanstalten funne sig fördenskull icke kunna biträda förslaget.

I ärendet hava därefter utlåtanden avgivits: av försäkringsrådet den 9 december 1932, av försäkringsinspektionen den 14 december 1932, av statskontoret den 8 december 1932 och av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening den 14 december 1932.

Försäkringsrådet har anfört:

Då av Kungl. Maj:ts beslut den 4 januari 1932 syntes framgå, att Kungl. Maj:t icke för närvarande funne någon rubbning böra ske i proportionen mellan riksförsäkringsanstaltens och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens ekonomiska belastning, så torde nu, om ökning av arbetsgivarnas bidrag till stats-

verket av statsfinansiella skäl ansåges böra genomföras, denna ökning böra fördelas mellan riksförsäkringsanstalten och bolagen efter samma proportion som den, efter vilken bidragen för närvarande utginge, samt inlevereras direkt till statsverket.

Chefen för försäkringsrådet och två ledamöter hava anfört skiljaktig mening och förklarat sig i likhet med riksförsäkringsanstalten anse granskningsnämndens förslag möta betänkligheter.

Försäkringsinspektionen yttrar följande:

Granskningsnämndens förslag att med hänsyn till det statsfinansiella läget företaga en i viss mån godtycklig höjning av tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare ansåge sig försäkringsinspektionen i likhet med riksförsäkringsanstalten böra avstyrka. Försäkringsinspektionen ville där- emot förorda, att frågan om finansieringen av den sociala olycksfallsförsäkringens förvaltningskostnader — en fråga, som tid efter annan trängt sig fram i förgrunden och alltjämt återkomme i skiftande sammanhang — omedelbart upp- toges och gjordes till föremål för en ingående prövning. Allt det material, som krävdes för en dylik undersökning, torde utan större tidsutdräkt kunna an- skaffas och undersökningen borde i varje fall kunna vara slutförd vid en tid- punkt, som tillåte, att proposition i ärendet kunde föreläggas 1934 års riksdag.

Därest en höjning av tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens för- säkringstagare nu skulle företagas, motiverad av det nuvarande statsfinan- siella läget och utan att vederbörlig hänsyn toges till andra för denna fråga betydelsefulla förhållanden, bleve följden den, att spørgsmålet om förvaltnings- kostnadernas finansiering ånyo trängde sig fram och kravet på en utredning bleve allt starkare. Då det enligt försäkringsinspektionens mening ingalunda syntes uteslutet, att den av inspektionen förordade utredningen kunde komma att medföra en för statsverket väsentligt större besparing än som skulle åstad- kommas genom ett realiserande av granskningsnämndens förslag, och då en efter rationella grunder genomförd lösning av förevarande spörsmål icke be- hövde innebära mer än ett års uppskov, syntes denna linje avgjort vara att föredraga.

Utginge man från den naturliga principen, att förvaltningskostnaderna i likhet med övriga kostnader för den sociala olycksfallsförsäkringen i sin helhet borde i första hand bäras av arbetsgivarna, bleve den föreslagna utredningens huvuduppgift att bestämma, huru stor del av riksförsäkringsanstaltens förvalt- ningskostnader som, med hänsyn till den sociala olycksfallsförsäkringens nu- varande organisation och riksförsäkringsanstaltens ställning i försäkringssyste- met, borde belasta de ömsesidiga arbetsgivarbolagens delägare och efter vilka grunder kostnaderna för skador hos s. k. okända arbetsgivare borde fördelas mellan riksförsäkringsanstalten och nämnda bolag. En lösning efter den här angivna principen medförde, att det allmänna icke till någon del komme att belastas med förvaltningskostnader för den sociala olycksfallsförsäkringen i vad den avsåge hos enskilda arbetsgivare anställda arbetare.

Med den inställning till föreliggande fråga, som försäkringsinspektionen in- tagit, hade det icke synts inspektionen erforderligt att ingå på sådana detalj- frågor rörande avvägningen mellan tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare och de ömsesidiga bolagens bidrag som ett realiserande av granskningsnämndens förslag skulle medföra.

Statskontoret har framhållit följande:

Det ville synas statskontoret, att riksförsäkringsanstalten anfört goda skäl för att en isolerad ökning av arbetsgivares tilläggsavgift till statsverket ej lämpligen kunde företagas. Den särskilda granskningsnämnden hade beräknat,

att en höjning av arbetsgivares tilläggsavgift från 5 till 7 procent av försäkringsavgiften kunde antagas medföra en ökad årlig inkomst av omkring 250,000 kronor. Såsom riksförsäkringsanstalten anfört, skulle ett genomförande av granskningsnämndens förslag medföra, icke blott att tilläggsavgifterna i en del fall komme att överstiga den verkliga kostnaden för arbetsgivarnas försäkring utan även att åtminstone större arbetsgivare i stor omfattning överginge till de ömsesidiga bolagen, vilket i sin tur torde hava till följd, att anstaltens utgifter proportionsvis ökades. Några besparingar för statsverket torde därför knappast kunna förväntas uppstå vid en isolerad höjning av arbetsgivarnas tilläggsavgifter.

Statskontoret har av sålunda anförda och vissa ytterligare skäl, till vilka jag återkommer, avstyrkt granskningsnämndens förslag.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening anför genom sin styrelse:

Angående frågan, huruvida eller i vad mån riksförsäkringsanstaltens konkurrensförmåga i förhållande till bolagen skulle väsentligen försvagas genom den av granskningsnämnden föreslagna åtgärden, torde först böra uppmärksammas, att det härvidlag icke kunde vara fråga om konkurrens i affärsmässig mening. Bolagen utövade ju sin verksamhet utan avsikt att bereda någon vinst åt delägarna på annat sätt än att, genom billig förvaltning samt propaganda för vidtagande av skyddsåtgärder till minskande av olycksfallsfrekvensen och dylikt, i möjligaste mån nedbringa försäkringskostnaderna för de i bolagen försäkrade företagen. Att bolagen liksom riksförsäkringsanstalten arbetade för ökning av sin klientel vore helt naturligt med hänsyn till vikten av försäkringsrisakens utjämning, och i detta hänseende komme anstalten, vilkens premieinkomst för närvarande vore större än bolagens sammanlagda premieinkomst, även efter en eventuell höjning av tilläggsavgifterna, efter all sannolikhet fortfarande att i »konkurrens» med bolagen vara på den säkra sidan. För denna åsikt talade närmast det förhållandet, att bolagens belastning, såsom framginge bland annat av vad i försäkringsinspektionens yttrande den 13 januari 1930 anförts, även efter en dylik höjning, skulle vara relativt större än anstaltens. Av stor vikt för anstalten vore därjämte den betydande förmån anstalten ägde framför bolagen i kostnadsfri medverkan av statsmyndigheter vid premieuppbörden och utbetalningen av ersättningar. Härtill komme, att statsverket (19 §) försköte avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda. Beloppet av dylika avgifter hade under budgetåret 1930/1931 uppgått till icke mindre än 321,000 kronor. Anstalten hade också, genom disposition av räntan å en överskottsfond för verksamheten enligt 1901 års lag, möjlighet att minska sina premier. Även finge erinras om att till riksförsäkringsanstalten, på grund av bestämmelsen i 29 § 1) i olycksfallsförsäkringslagen, under löpande kalenderår utan vidare överfördes alla, som under året blivit arbetsgivare eller vilkas försäkring i något av bolagen på grund av företagets ombildning eller annan anledning upphört. Enligt styrelsens mening torde därför riksförsäkringsanstaltens förhågor för att tilläggsavgifternas höjande skulle komma att väsentligen försvaga anstaltens konkurrensförmåga vara överdrivna och fördenskill borde något hinder ej möta för ett genomförande av granskningsnämndens förslag.

Ökad belastning av socialförsäkringsbolagen.

I samband med frågan om höjning av tilläggsavgifterna har, såsom det förut anförda giver vid handen, framförts krav, att de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens belastning skulle i motsvarande mån ökas, så att försäkringsinrättningarnas ställning i systemet bleve orubbad. I det senast avgivna utlåtandet har

sålunda riks försäkringsanstalten — efter det anstalten uttalat sig emot granskningsnämndens förslag om höjning av tilläggsavgifterna — anfört följande:

Därest av statsfinansiella skäl en höjning av avgifterna ansåges ofrånkomlig, hade riks försäkringsanstalten — som anbefallts att i varje fall framlägga ett förslag i ämnet — att undersöka, huruvida utväg funnes att verkställa en dylik höjning utan att det inbördes förhållandet mellan riks försäkringsanstalten och bolagen förrycktes.

Det skulle i sådant fall ligga närmast till hands att överväga, huruvida belastningen å de ömsesidiga bolagen skulle kunna ökas i motsvarande grad som för riks försäkringsanstalten.

I detta avseende torde få erinras, att socialförsäkringskommittén i sitt den 29 januari 1921 avgivna utlåtande angående ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete bland annat anfört, att därest riks försäkringsanstalten vore ensam bärare av hela den sociala olycksfallsförsäkringen, skulle den förlust, som för anstalten uppstode genom utgivande av ersättningar för olycksfall hos arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet ej haft kännedom, fördelas på samtliga arbetsgivare, som avsåges i lagen, och således även drabba de arbetsgivare, som för det dåvarande vore delägare i de ömsesidiga bolagen. Det syntes vid sådant förhållande vara riktigt, att även dessa bolag deltog i täckande av den ifrågasatta förlusten. Kommittén hade i sådant syfte föreslagit viss ändring i olycksfallsförsäkringslagen. Med anledning av kommitténs förslag hade i proposition (nr 39) för 1922 års riksdag framlagts förslag till lagändring av huvudsakligt innehåll, att ömsesidigt bolag skulle för varje kalenderår till riks försäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond erlagga ett belopp, motsvarande vad av kapitalvärdet av riks försäkringsanstalten åliggande ersättningar för under året inträffade olycksfall i arbete hos sådana arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet icke haft kännedom. Å bolaget belöpte efter förhållandet mellan de i 16 § andra stycket omförmälda försäkringsavgifter och summan av samtliga avgifter för försäkring enligt lagen. Andra lagutskottet vid samma riksdag hade i utlåtande (nr 21) tillstyrkt förslaget med ett par smärre ändringar. Mot utskottets beslut hade emellertid vissa ledamöter reserverat sig. Första kammaren hade bifallit reservationen, andra kammaren utskotts förslaget. Vid sammanjämkning hade andra kammaren frånträtt sitt beslut och biträtt första kammarens beslut.

För att bereda de till riks försäkringsanstalten anslutna arbetsgivarna kompensation för höjning av tilläggsavgifterna torde nyssnämnda förslag böra ånyo upptagas. Syftet att mellan riks försäkringsanstalten och bolagen fördela kostnaderna för olycksfall hos okända arbetsgivare syntes emellertid enklare kunna ernås genom en lagändring av innehåll, att ömsesidigt bolag skulle för varje räkenskapsår till riks försäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond erlagga viss procent av summan av försäkringsavgifterna för de under året i bolaget tagna försäkringarna. Beträffande storleken av denna procentsats torde få erinras, att den genomsnittliga kostnaden för ifrågasatta olycksfallsskador ansetts för de närmaste åren kunna uppskattas till omkring 300,000 kronor. Med utgångspunkt från att bolagens och riks försäkringsanstaltens premieinkomster under år 1931 utgjort respektive omkring 12,900,000 kronor och 14,100,000 kronor — beräknade utan hänsyn till avdrag som i 11 § omförmäldes — syntes det skäligt, att bolagen bidroge till riks försäkringsanstaltens kostnader för nämnda olycksfallsskador med 1 procent av summan av försäkringsavgifterna för i bolagen tagna försäkringar.

Den nu ifrågasatta bestämmelsen om bolagens bidrag till riks försäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond syntes böra inflyta i 29 § av olycksfallsförsäkringslagen.

I utlåtandet över riksförsäkringsanstaltens förslag har *försäkringsrådet* — såsom redan nämnts — uttalat sig för att en eventuell ökning av arbetsgivarnas bidrag fördelades mellan riksförsäkringsanstalten och bolagen efter samma proportion som den, efter vilken bidragen för närvarande utgå. Chefen för försäkringsrådet jämte två ledamöter hava biträtt riksförsäkringsanstaltens förslag. I det förut omförmälda utlåtandet den 10 januari 1930 hade försäkringsrådet anfört, bland annat, att det med hänsyn till storleken av de förmåner, som åtnjöttes av riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare på grund av anstaltens ställning i försäkringssystemet, syntes osannolikt, att vid sänkning av bolagens bidrag kompensation borde beredas riksförsäkringsanstalten samt att denna fråga icke borde stå hindrande i vägen för en rättvis jämkning av bolagens bidrag.

Försäkringsinspektionen har i sitt utlåtande den 14 december 1932 icke särskilt ingått å denna fråga. I det tidigare utlåtandet hade inspektionen anfört bland annat, att om riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare lika väl som bolagens delägare finge själva utan statsbidrag bestrida alla förvaltningskostnader, det givetvis vore riktigt, att ansvarigheten för »okända arbetsgivare» fördelades på riksförsäkringsanstalten och bolagen t. ex. i förhållande till premieinkomsten. Frågan om bolagens medansvarighet för ifrågavarande ersättningar borde därför enligt försäkringsinspektionens mening icke upptagas annat än i samband med en eventuell förhöjning av tilläggsavgifterna för riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare, så att de komme att motsvara anstaltens egna förvaltningskostnader och dess andel i försäkringsrådets.

Statskontoret har i utlåtandet den 8 december 1932 erinrat om föredragande departementschefens yttrande i propositionen år 1916 med förslag till olycksfallsförsäkringslag, att man vid normerandet av förvaltningsbidraget för arbetsgivarbolagen allenast borde taga hänsyn till värdet av de förmåner, som bereddes dessa bolag genom försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Statskontoret har därefter anfört följande:

Det ville synas statskontoret, att de principer, som sålunda legat till grund för bestämmande av de ömsesidiga bolagens bidrag, alltjämt borde tillämpas. Liknande synpunkter torde även med fog kunna åberopas i fråga om storleken av arbetsgivares tilläggsavgifter.

Genomförandet av riksförsäkringsanstaltens förslag skulle emellertid innebära ett frångående av ifrågavarande principer. För åstadkommande av minskade utgifter för statsverket skulle nämligen å arbetsgivarna (ömsesidiga bolag) överflyttas vissa hittills av statsverket bestridda utgifter, vilka icke vore betingade av de kostnader, som föranleddes av försäkring av hos dessa arbetsgivare anställda arbetare, utan därav, att staten för andra, mera allmänt sociala ändamål anordnat försäkring. I nu förevarande framställning hade riksförsäkringsanstalten angivit arten av sådan försäkring. Till sådan social verksamhet finge hänföras riksförsäkringsanstaltens ersättningar till arbetare hos s. k. okända arbetsgivare, vilka ersättningar ej grundade sig på försäkringsavtal. Det ville synas statskontoret, att utgifter för allmänt sociala försäkringsändamål, för vilka några avgifter ej alls uttoges eller i alla händelser ej ansåges böra utkrävas i sådan utsträckning, att de täckte de kostnader, som vore förenade med den avsedda försäkringen, ej borde påvila en viss grupp av landets befolkning; på grund av sin natur borde de bestridas av hela befolkningen eller med andra ord utgå av skattemedel.

Då alltså nu föreliggande förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen innebure ett betänkligt avsteg från de enligt statskontorets mening fullt riktiga principer, som legat till grund vid bestämmandet av nu ifrågasatt avgifter och bidrag, ansåge sig statskontoret böra hemställa, att det framställda förslaget ej måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening anför i yttrandet den 14 december 1932 genom sin styrelse:

Bolagens årliga bidrag till riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet utgjorde för närvarande omkring 400,000 kronor, under det att de kostnader bolagen för denna verksamhet åsamkade statsverket icke ens med anstaltens beräkningsmetod kunnat beräknas till högre belopp än 240,000 kronor. Skillnaden mellan de båda beloppen eller minst 160,000 kronor motsvarade mer än väl det av anstalten ifrågasatta bidraget från bolagen till anstaltens fonder för s. k. okända arbetsgivare, vilket av anstalten beräknats till 1 procent av bolagens premier eller till omkring 130,000 kronor. Då bolagens förvaltningsbidrag sålunda redan nu även omfattade den av anstalten föreslagna höjningen, och då detta bidrag, även om avgift för s. k. okända arbetsgivare inräknades, snarare borde sänkas än höjas, funne sig styrelsen icke kunna förorda bifall till anstaltens förslag.

Tilläggsavgifternas rörlighet.

Såsom förut antytts har riksförsäkringsanstalten i utlåtandet den 11 november 1932 — på sätt skett jämväl i utlåtandet den 6 december 1929 — i förevarande sammanhang upptagit till behandling ett i viss mån fristående spörsmål, nämligen om tilläggsavgifternas rörlighet. Härom har anstalten nu anfört följande:

Därest på grund av granskningsnämndens förslag ändring i olycksfallsförsäkringslagen komme att genomföras, torde även en tidigare ifrågasatt ändring i 16 § av lagen nu böra vidtagas. Tilläggsavgifterna vore nu för varje försäkring fastställda till 5 procent av försäkringsavgiften. Förslag om ett förändrat beräkningssätt, så att hänsyn vid tilläggsavgiftens bestämmande skulle kunna tagas ej endast till försäkringsavgiftens belopp utan jämväl till den förvaltningskostnad, försäkringen kunde antagas komma att föranleda, hade år 1922 framlagts av kommittén för socialförsäkringens organisation. I enlighet härmed hade anstalten i utlåtandet den 6 december 1929 hemställt, att olycksfallsförsäkringslagen underkastades sådan ändring, att *dels* hänsyn vid bestämmande av tilläggsavgift för försäkring i riksförsäkringsanstalten måtte tagas ej endast till försäkringsavgiftens belopp utan jämväl till omfattningen av det förvaltningsarbete, som i genomsnitt kunde antagas motsvara varje särskild försäkring, *dels* riksförsäkringsanstalten skulle hava att för varje år, såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet, till statsverket erlägga ett belopp, motsvarande 5 procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäldes, för de i riksförsäkringsanstalten under året gällande försäkringarna. I häröver avgivna utlåtanden hade försäkringsrådet och försäkringsinspektionen tillstyrkt riksförsäkringsanstaltens förslag i detta hänseende, försäkringsrådet dock med tillägg att grunderna för beräkning av tilläggsavgiftens storlek för olika kategorier av försäkringstagare borde fastställas av Konungen.

Nu ifrågasatta ändring i lagen vore av stor betydelse bland annat ur den synpunkten, att riksförsäkringsanstalten då skulle kunna erbjuda sådana försäkringstagare, som vore villiga åtaga sig en del av riksförsäkringsanstaltens

förvaltningsarbete, t. ex. genom självrisk för eller förskottering av vissa ersättningar, skälig nedsättning i deras tilläggsavgifter. Härtill komme, såsom tidigare nämnts, att om tilläggsavgiften höjdes till 7 procent det enligt nu gällande grunder ej sällan i fråga om arbetsgivare med stora premiebelopp skulle kunna inträffa, att tilläggsavgiften skulle överstiga den verkliga förvaltningskostnaden.

Emot detta förslag har någon erinran icke framställts av dem, som nu yttrat sig i ärendet. *Försäkringsrådet* har dock anmärkt, att därest detta förslag vunne bifall, hänsyn vid bidragens bestämmande jämväl borde tagas till den ökade konkurrenskraft, som anstalten därigenom kunde anses vinna.

Vid förarbetena till olycksfallsförsäkringslagen beräknade ålderdomsförsäkringskommittén, att något mer än hälften av totalkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skulle bestridas av arbetsgivarna. Genom att det förvaltningsbidrag, som skulle erläggas av arbetsgivare i egenskap av delägare i de ömsesidiga försäkringsbolagen, sänktes från av kommittén föreslagna 5 procent till 3 procent av premien ökades statens beräknade andel i motsvarande mån. Enligt de senast föreliggande uppgifterna, avseende budgetåret 1931/1932, uppgingo de nyss berörda kostnaderna till omkring 2,045,000 kronor, medan bidragen från arbetsgivarna utgjorde omkring 1,125,000 kronor. Av förvaltningskostnaderna bestred staten således omkring 45 procent. Denna andel motsvarar ungefär vad ålderdomsförsäkringskommittén ansåg statsverket böra betala till ifrågavarande försäkring. Emellertid är att märka, att sedan dess den uppfattningen alltmer gjort sig gällande, att förvaltningskostnaderna för den sociala olycksfallsförsäkringen lika litet som övriga kostnader till någon del borde bestridas av det allmänna utan i sin helhet gäldas av arbetsgivarna. I sitt nu avgivna utlåtande betecknar sålunda försäkringsinspektionen denna princip såsom naturlig. På nämnda princip byggde också det av Kungl. Maj:t för 1926 års riksdag genom propositionen nr 109 framlagda men av riksdagen avvisade förslaget till förändrad organisation av den sociala olycksfallsförsäkringen. För egen del ansluter jag mig alltså till berörda principiella uppfattning och jag gillar alltså granskningsnämndens åsikt, att statens ifrågavarande kostnader böra nedbringas genom ökade bidrag från arbetsgivarna.

Med nu omförmälda uppfattning skulle måhända bäst överensstämman, om jag i viss anslutning till försäkringsinspektionens i förevarande ärende framförda mening sökte åvägabringa en utredning i syfte, att omkostnaderna för den sociala olycksfallsförsäkringen skulle helt och hållet bestridas av arbetsgivarna. Emellertid har det av statsfinansiella skäl befunnits nödigt att omedelbart öka arbetsgivarnas bidrag till nämnda kostnader. Med hänsyn härtill lär det få ankomma å ett senare bedömande, huruvida antydda utredning skall komma till stånd.

Den ökning av arbetsgivarnas prestationer till förevarande ändamål, som sålunda nu bör åvägabringas, torde lämpligen kunna ske i enlighet med granskningsnämndens förslag. Tilläggsavgifterna — vilka redovisas såsom en inkomst i riksstaten — hava ock i årets statsverksproposition (inkomsterna s. 42,

*Departement-
chefen.*

riksräkenskapsverkets inkomstberäkning s. 42—43) beräknats under antagande, att granskningsnämndens förslag skulle genomföras från och med den 1 januari 1934. Vid nämnda beräkning förutsattes emellertid, att ett närmare övervägande skulle ske av de olika frågor, som äga samband med den föreslagna åtgärden.

Det första spörsmål, som härvid möter, gäller frågan, huruvida en höjning av tilläggsavgifterna för riks försäkringsanstaltens försäkringstagare bör vidtagas utan att samtidigt de enskilda försäkringsinrättningarnas ekonomiska belastning i motsvarande grad ökas. Såsom i det föregående närmare omförmälts hava väckta förslag om höjning av tilläggsavgifterna eller sänkning av försäkringsbolagens förvaltningsbidrag städe satts i samband med frågan om det inbördes förhållandet mellan statsanstalten och bolagen. Skälet till att tilläggsavgifterna nu föreslås skola höjas är såsom anförts att söka i den statsfinansiella situationen. Att låta riks försäkringsanstaltens försäkringstagare ensamma bära denna ökning i arbetsgivarnas bidrag till den sociala olycksfallsförsäkringen skulle synbarligen vara motiverat allenast under den förutsättningen, att bolagens förvaltningsbidrag för närvarande vore större än vad det borde vara och att det överskjutande beloppet uppginge till den å bolagens delägare belöpande andelen i ökningen. Från bolagens sida har också påståtts, att så skulle vara förhållandet. I det tidigare omförmällda ärende, däri bolagens förening yrkat en sänkning av bolagens bidrag från 3 procent å summan av premierna till 1½ procent, har föreningen nämligen bland annat anført, att denna påлага vore större än som av dess ändamål betingades samt att den framstode såsom en orättvisa. Och i förevarande ärende har hävdats, att bolagens förvaltningsbidrag översköte de kostnader deras verksamhet åsamkade statsverket med ett belopp, som motsvarade 1 procent av deras premier. Såsom nämnts föranledde framställningen om sänkning av förvaltningsbidraget enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 januari 1932 icke för det dåvarande någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Den utredning i dessa båda ärenden, som åvägabragts, giver enligt min mening vid handen, huru svårt det är att med nuvarande system rättvist avvåga förhållandet mellan tilläggsavgifterna och förvaltningsbidraget. För min del har jag emellertid icke funnit sådana omständigheter ådagalagda, att riks försäkringsanstaltens försäkringstagare ensamma bära bära den ökning i arbetsgivarnas bidrag, som nu befunnits påkallad. Jag anser sålunda, att bolagens delägare bära i någon form taga del i denna ökning.

Försäkringsrådet har i sitt senast avgivna utlåtande ifrågasatt, att en eventuell ökning av arbetsgivarnas bidrag skulle fördelas efter samma proportion som den, efter vilken bidragen för närvarande utgå. Riks försäkringsanstalten åter har föreslagit, att den erforderliga compensationen av tilläggsavgifternas höjning skulle ske på det sättet, att försäkringsbolagen ålades att till riks försäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond betala 1 procent av premierna i syfte att därmed bidraga till riks försäkringsanstaltens kostnader för skador hos okända arbetsgivare. Genom ett sådant årligt tillskott till fonden skulle riks försäkringsanstalten icke behöva i den utsträckning som nu är fallet belasta sina försäkringstagare med nämnda kostnader. Förslag i detta

syfte väcktes redan år 1921 av socialförsäkringskommittén och framlades jämte förslag till andra lagändringar för 1922 års riksdag. Förslaget tillstyrktes av andra lagutskottet och godkändes av andra kammaren. Det avslogs emellertid av första kammaren, varefter andra kammaren vid verkställd sammanjämkning biträdde första kammarens beslut. I valet mellan olika utvägar att låta samtliga arbetsgivare taga del i den erforderliga ökningen av arbetsgivarnas bidrag till försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens omkostnader har jag stannat vid att förorda riksförsäkringsanstaltens nu framlagda förslag. Med hänsyn till vad statskontoret anfört, att kostnaderna för skador hos okända arbetsgivare torde böra bestridas av hela folket d. v. s. av skattemedel, får jag erinra, att kostnaderna ifråga såsom hänförliga till den sociala olycksfallsförsäkringen enligt min mening böra gäldas av samtliga arbetsgivare. Till jämförelse må nämnas, att enligt trafikförsäkringslagen alla automobilägare ansvara för kostnader, föranledda av automobiler, å vilka försäkring ej gäller.

I nu förevarande sammanhang har riksförsäkringsanstalten jämväl hemställt om viss förändring av sättet för tilläggsavgifternas bestämmande, så att de icke såsom nu skulle utgöra ett för alla försäkringar procentuellt lika stort tillägg utan sättas i beroende av den förvaltningskostnad, försäkringarna förorsakade. Härigenom skulle det bliva möjligt att särskilt för försäkringstagare med stor arbetarstam beräkna lägre tilläggsavgift än eljest. I likhet med de hörda myndigheterna har jag icke något att erinra häremot. I anledning av försäkringsrådets yttrande, att om detta förslag bifölles, hänsyn vid bidragens bestämmande jämväl borde tagas till den ökade konkurrenskraft, som anstalten därigenom kunde anses vinna, får jag framhålla, att nämnda ökning icke torde vara av större betydelse och att den näppeligen synes böra påverka bolagens bidrag till statsverket eller till olycksfallsförsäkringsfonden.

Förslag till de ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som riksförsäkringsanstalten enligt vad nu anförts ifrågasatt, har såsom tidigare nämnts av anstalten framlagts i ett lagförslag. Emot utformningen härav har jag, frånsatt ett par obetydliga redaktionella jämkningar, icke något att erinra. Förslaget har sammanarbetats med det förut omnämnda förslaget rörande försäkring av vissa yrkesskoleelever. Ändringen i 29 § innebär allenast, att i paragrafen upptagits en ny punkt, den femte, angående försäkringsbolagens skyldighet att bidraga till ersättning för skador hos okända arbetsgivare.

Vad slutligen angår den ekonomiska innebörden för statsverket av förslaget må framhållas, att en höjning av tilläggsavgifterna med 2 procent av granskningsnämnden beräknades medföra en ökad inkomst av omkring 250,000 kronor för helt budgetår. I årets statsverksproposition uppskattas det belopp, varå tilläggsavgifterna skola beräknas, för budgetåret 1933/1934 till 14 miljoner kronor; med utgångspunkt härifrån skulle höjningen av tilläggsavgifterna inbringa 280,000 kronor om året. Såsom redan nämnts har emellertid förslaget icke ansetts kunna genomföras förrän från och med den 1 januari 1934. Anledningen härtill är den, att försäkringsåret sammanfaller med kalenderåret. Med hänsyn härtill och då en avsevärd del av försäkrings- och tilläggsavgifterna

inbetalas i efterskott, har höjningen av tilläggsavgifterna för nästa budgetår ansetts medföra en ökad inkomst av allenast omkring 90,000 kronor.

Departementschefen uppläser här efter förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

B. Spångberg.

Bilaga.

Förslag

till

Lag**om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.**

Härigenom förordnas, att 2, 16 och 29 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, vilka lagrum ändrats, 2 § senast genom lag den 18 juni 1926 (nr 215), 16 § genom lag den 23 maj 1924 (nr 155) och 29 § genom lag den 15 juni 1922 (nr 320), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande. I den mån Konungen så förordnar, skola såsom arbetare enligt denna lag jämväl anses elever vid anstalter för yrkesutbildning, vilka icke användas till arbete för annans räkning, och ankommer det å Konungen att för sådant fall bestämma vem som skall anses såsom arbetsgivare.

Såsom arbetare — — — en arbetsgivare.

16 §.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift, som enligt av Konungen fastställda grunder av riksförsäkringsanstalten bestämmes sålunda, att sammanlagda beloppet av tilläggsavgifterna för varje år beräknas motsvara sju procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i anstalten under året gällande försäkringar.

Försäkringsbolag, som — — — tagna försäkringar.

Övriga omkostnader — — — är stadgat.

29 §.

Angående försäkring — — — är stadgat:

3) att, där bolaget beslutat antaga ny delägare eller delägare ur bolaget utträtt, uppgift därom skall lämnas till riksförsäkringsanstalten inom tid och enligt formulär, som av anstalten fastställas;

4) att bolaget åligger att för varje kalenderår, inom åtta månader efter årets utgång, till riksförsäkringsanstalten enligt formulär, som av anstalten fastställles, lämna uppgifter angående delägare i bolaget, de av dem använda arbetare, som varit under försäkringen inbegripna, och inträffade olycksfall i arbete ävensom i övrigt att när som helst på begäran av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall; samt

5) att bolaget skall för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, såsom bidrag till bestridande av de ersättningar, riksförsäkringsanstalten har att utgiva vid olycksfall i arbete hos sådana arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet icke hade kännedom, till den i 19 § sista stycket omförmälda fond erlægga en procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

Stadgandet i 2 § första stycket tredje punkten i lagen skall icke äga tillämpning å olycksfall, som inträffat före nämnda dag.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd
den 20 februari 1933.*

Närvarande:

justitieråden ALEXANDERSON,
EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitierådet GREFBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över sociallärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 10 februari 1933, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i socialdepartementet, hovrättsassessorn Konrad Persson.

Lagrådet yttrade:

Det lär icke vara avsett eller lämpligen böra ifrågakomma annat än att Konungens förordnande enligt det föreslagna tillägget i 2 § skall gälla alla, som åtnjuta undervisning vid viss anstalt eller visst slag av anstalter eller avdelning av anstalt. Lagtexten synes böra giva uttryck åt detta förhållande. Något verkligt behov att låta bestämmandet vem som i fall av dylikt förordnande skall betraktas såsom arbetsgivare äga rum i administrativ ordning synes icke förefinnas, utan bör det kunna i lagen stadgas att såsom arbetsgivare i detta fall är att anse den som driver anstalten. Det hemställs om vidtagande av ändring i förslaget i dessa hänseenden. I övrigt har granskningen av förslaget — därvid lagrådet funnit de föreslagna bestämmelserna i 16 och 29 §§ icke vara av beskaffenhet att påkalla lagrådets prövning av deras sakliga innehåll — icke givit anledning till erinran.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 24 februari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS,
VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen anför tillförordnade chefen för socialdepartementet, statsrådet Nothin:

På hemställan av chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, beslöt Kungl. Maj:t den 10 februari 1933 inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. Den 20 februari 1933 har lagrådet avgivit yttrande och därvid hemställt om viss ändring i 2 § av förslaget. Denna hemställan har synt mig böra beaktas. I samband med den ändring, som med anledning därav vidtagits, har 16 § första stycket i förslaget undergått viss redaktionell jämkning.

Till den av chefen för socialdepartementet i anförandet till statsrådsprotokollet (s. 15) berörda frågan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att av statsmedel utbetala ersättning för skada till följd av olycksfall, som före den nu föreslagna lagens ikraftträdande drabbat elev vid statlig anstalt för yrkesutbildning, anhåller jag få återkomma i annat sammanhang (se proposition nr 175).

Föredraganden uppläser härefter det i enlighet med hans anförande jämkade lagförslaget samt hemställer, att förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Ake Karlholm.